

Lastniki in izdajatelji: Ukrajni odbor SZDL Črnomelj, Kočevje in Novo mesto. — Izdaja vsak petek. — Odgovorni urednik Tone Gosnik. — Uredništvo in uprava: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 25. — Poštni predal 35. — Telefon uredništva in uprave 127. — Isteči račun pri Narodni banki v Novem mestu: 616-P-181. — Letna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 125 din. — Fiske tiskarna Slovenskega poročevalstva v Ljubljani

Dolenjski list

Tednik okrajev Črnomelj, Kočevje in Novo mesto

Kočevje dobiva slavnostno lice za zgodovinski praznik

V teh dneh je mesto Kočevje kakor veliko mravljišče. Vse hiti in dela. Stevilne stavbe so že obnovljene, mnoge pa še opažene z zidarskimi odrli. Glavni trg z bližnjo okolico je eno samo gradilišče. Na južni strani poleg kino dvorane dokončujejo velik dvonadstropni hotel, še malo dalje proti jugu raste iz tal novo trgovsko, upravno in stanovanjsko poslopje Okrajne zadruške zveze, zraven pa še tlakujeno cesto in urejajo kanalizacijo ter vodovod. Buldožer ravna zadnje ostanke nekdanjega mogočnega gradu, kjer bo sedaj lep park. Blizu križišča cest pred mestom proti Šalki vasi, se stalno kadi iz velikoga kotla: ob tlakovani cesti urejajo pločnike in jih zalivajo z asfaltom. Nedaleč stran na malo vzvišenem kraju z vso naglico postavljajo veličastni spomenik padlim žrtvam kočevskega okraja. To bo eden največjih in najlepših spomenikov v Sloveniji: prostor, kjer bo stal, je nadvse primeren za tak spomenik.

Zgodovinski Seškov dom, ki je bil po zasedanju Zbora odposlancev Slovenskega naroda v oktobru 1943 hudo poškodovan, je popolnoma obnovljen. Nad odrom je še ostal napis, ki se je blestel v času prvega zasedanja Zbora odposlancev: »NOROD SI BO PISAL SODBO SAME. DA, res je, naš narod si jo že vrsto let piše sam. Izrek Ivana Cankarja se uresničuje. Seškov dom bo po desetih letih spet sprejel pod svojo streho preživele odposlancev Kočevskega zbora skupno z najbližjimi predstavniki ljudske oblasti in javnega življenja v naši republiki. To bo praznik ne samo Kočevske, temveč zgodovinski praznik vse Slovenije.

Ne samo okrog Glavnega trga, tudi po ostalih predelih mesta je vse živo. Stavba Ljudskega odnosa mestne občine je obnovljena, zraven nje pa raste nova stavba gradbenega podjetja »Zidara«. V stavbi mestne knjižnice dokončujejo zadnja dela v prostorih, kjer bo bodoči muzej, ki bo odprt še pred praznovo. Končno bo do-

bilo Kočevje letos tudi prepo- trebno novo postajno poslopje, katerega pritličje bo kmalu do- zidano. Ne daleč od postaje dokončujejo tri stanovanjske zgradbe, koplejo pa temelje za nove stabe Lesno industrijskega podjetja. Na drugem koncu mesta — nasproti Dijaškega in- ternata — rastejo kot gobe po dežju nove obrtne delavnice.

Vsa našeta dela in gradnje so seveda trajnega značaja: priprave na zgodovinski pro- slavo so jim dale le hitrejši tem- po. Toda Kočevje se tudi dru- gače pripravlja na praznovo. Najmanj 16 velikih slavolokov pri vhodu v mesto bo pozdra- vilo odposlanec in številne go- ste, ki se bodo udeležili prosla- ve. Paviljone, kjer bo dovolj okrepčila za vse udeležence, že postavljajo. Kakih 60 jih bo; razmešeni so po vsem mestu, začeni pri kolodvoru. Tako kot v Kočevju se pripravljajo na praznovo tudi v drugih krajih kočevskega okraja. V Dolenji vasi pri Ribnici so obljubili, da bodo postavili 6 ali 7 slavolok- ov. Posebne obveze so spre- jeli tudi v drugih krajih. Po-

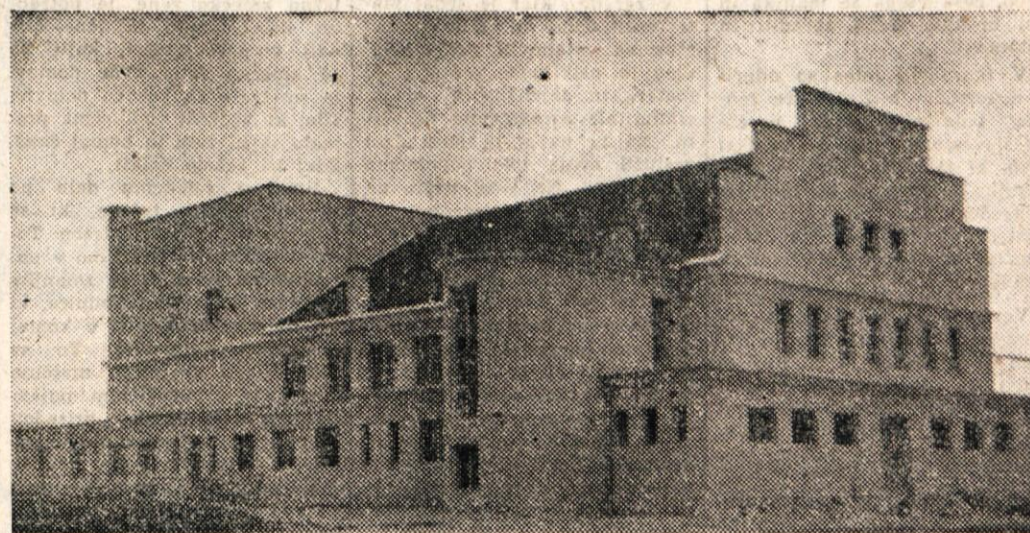
čistili, pa tudi pobelili bodo hi- še v številnih vseh ob cestah. V Kočevju poleg drugih pridno pomagajo pri urejanju mesta s prostovoljnimi delom člani sin- dikalnih podružnic.

Tako silko kaže mesto Kočevje v teh dneh pred zgo- dovinso praznovo desete ob- letnice prvega zasedanja Zbo- ra odposlancev slovenskega naroda. Da bo mesto čimbolj dostojno sprejelo pre- živele odposlance, predstavnike ljudske oblasti, številne aktivi- ste vse Slovenije in druge go- ste, pridno sodelujejo vsi pre- bivalci mesta. Kdor ni zaposlen pri gradnjah ali pri prostovol- nih in drugih delih, ureja doma bodisi vrt, gredice, beli hišo ali si drugače prizadeva, da bo mesto kot celota imelo kar naj- bolj svečano lice. Vsi, ki bodo prišli na praznovo v Kočevje 3. in 4. oktobra, bodo imeli kaj videti. V novo urejenih prostori- h muzeja bodo razstavljeni številni predmeti iz zgodovine kočevskega okraja, zlasti boga- to pa bo gradivo iz NOB. Blizu kavarne na Glavnem trgu stoji skromen spomenik na mestu,

kjer je padel tovariš Mirko Bračič, komandant XIV. divizi- je. Prekrasno lego ima kopa- lišče na Rinzi, še lepšo pa ve- lik športni stadion na drugi strani vode. Oboje je novo in res lepo urejeno; vredno je, da si ju vsakdo ogleda.

Pridite na praznovo v Koče- vje, ne bo vam žal! Vsem ak- tivistom, izvoljenim odposlan- cem kočevskega zbora in vsem ostalim — na svidenje 3. oktob- ra na Pogledu in 4. oktobra v Seškovem domu v Kočevju!

Za udeležence praznove je odobren 50% popust na želez- nice.

V nedeljo 4. oktobra zjutraj se bodo, kakor pred 10. leti, zbrali v dvorani obnovljenega Seškovega doma vsi živeči poslanci Kočevskega zbora k slavnostni seji.

Partizanski borci so si z belokranjskim ljudstvom spet stisnili roke

S pravo belokranjsko, še po- sebej pa metliško gostoljubnost- jo je Metlika sprejela v svojo sredo 19. in 20. septembra bor- ce svoje XV. slovenske udarne brigade in tisoče drugih gostov, ki so se udeležili slavnostne praznove desete obletnice us- tanovitve brigade.

Metlika je bila okrašena z zastavami in zelenjem kot že dolgo ne. Ceste so na novo po- sulile, vse mesto pa svečano raz- svetlili kot se spodobi za tak praznik, kajti v resnici: sreča- nje s stari partizanskimi znanci je za belokranjsko ljud- stvo vedno največji praznik.

V soboto zvečer je bil na tr- gu pred osnovno šolo zbor bri- gade, takoj nato pa svečano od- krite spominke plošče na osnovni šoli, kjer je bila med vojni skoraj dve leti oficirska šola. Udeležence, zlasti pa bor- ce in oficirje XV. brigade je pozdravil predsednik okrajnega odbora ZB tov. Franc Košir. O pomenu šole je govoril nato njen prvi komandant tov. Mil- ko Gorišč. Poudaril je zgo- dovinso pomen šole za vzgojo partizanskega oficirskega ka- dra, velike težave šole, pravo partizansko vztrajnost gojencev pri pouku ter prisrčno odnoša- je s civilnim prebivalstvom. Gojenci so med šolanjem več- krat uspešno branili osvoboje-

Vanešičevo hišo, kjer je bila pred desetimi leti ustanovljena XV. brigada. Hud naliv je za- držal veliko ljudi pod streho do konca praznove. Ko se je zve- pri Metliki, kjer je bilo veliko slavnostno zborovanje in od- krite spominke plošče pred

okrajnega komiteja ZKS tova- riš Martin Zugelj, nato pa je govoril prvi komisar XV. bri- gade tovariš Niko Silih, ki je orisal številne borbe brigade in njen doprinos za našo osvo- boditev. Zborovalci so z navdu- senjem sprejeli predlog tov. Ja- neza Zuniča, da pošljejo z zbo- rovanja pozdravno brzojavko maršalu Titu. Med številnimi gosti, ki so se poleg borcev udeležili zborovanja in od- krite plošče, so bili tudi po- predsednik Izvršnega sveta Slo- venije tovariš dr. Marjan Bre- celj, član Izvršnega sveta tova- riš Tone Fajfar, narodni heroj polkovnik tovariš Franc Hoče- var-Ciril, tov. Ivan Novak-Oč- ka, sekretar Izvršnega sveta tovariš Boris Kocjančič in dru- gi ugledni gostje. Tudi spomin- sko ploščo pred Vanešičevo hišo je odkril tovariš Niko Si- lih, v imenu ljudskega odbora mestne občine pa jo je sprejel v varstvo član odbora tovariš Franc Jaklič, ki je obljubil, da bo ljudski odbor prav tako skrbno čuval ploščo, kot so borci XV. brigade čuvali osvo- bodeno ozemlje ter se junško borili za našo osvoboditev.

Po odkritju plošče se je mno- žica ljudi zila nazaj v Metliko, kjer je bilo za zabavo in drugo poskrbljeno tako, kot to zna Metlika. Mnogo ljudi si je ogle- dalo razstavo spominskih pre- metov v Belokranjskem mu- zeju.

Na Pungartu in v fizikultu- nem domu ter vseh gostiščih v mestu je bilo popoldne in po- no v noč vse živo. Na prostoru pred domom so popoldne izva- jali lep kulturni program, pri katerem so sodelovali pevci iz Črnomlja, mladinski pevski zbor iz Črnomlja ter folklorne in druge skupine. Na praznovo v Metliko so prišli ljudje iz vse Bele krajine, veliko pa jih je bilo tudi iz Novega mesta, Ljubljane in drugih krajev Slo- venije. Iz Sentjerneja so prišli člani ZB in drugi s posebnim avtomobusom. Tudi gasilci v uni- formah so se v lepem številu udeležili praznove s črnolj- sko godbo na čelu. Mnogi so prišli z avtomobili, vozovi in s kolesi.

Praznik XV. brigade je bil praznik Bele krajine!

Delovnemu ljudstvu Jugoslavije, vsem članom in pristašem SZDL Jugoslavije!

Po volitvah v novembru 1945, ko ste volili poslance za ustavodajno skupščino, ki je s sprejetjem ustave utrdila rezultate zmage ljudske revolucije, ter po volitvah v marcu 1950, ko ste izvolili novo Zvezno ljud- sko skupščino v znamenju borbe za obrambo svobode in neodvisnosti države pred agresivnostjo Sovjetske zveze in njenih satelitov, ste zdaj poklicani, da konec novembra izvolite poslance v novo Zvezno ljudsko skupščino, sestavljeno v duhu novega ustavnega zaka- na in Zveznega sveta in Zbora proizvajalcev. Hkrati boste volili tudi poslance v republiški svet in zbor proizvajalcev ljudske skupščine svoje republike.

Medtem ko je prva Zvezna ljudska skupščina po sprejetju ustave opravila veliko zakonodajno delo s tem, da je izdelala novi ustavni red in sprejela prvi petletni plan za izgradnjo našega gospodarstva, je druga skupščina nadaljevala veliko delo graditve soci- alizma v borbi proti birokratizmu in državnemu ka- pitalizmu. Dala je gospodarska podjetja v upravo sa- mih proizvajalcev ter ustvarila nov socialistični druž- ben red in nov gospodarski sistem, zasnovan na upra- vljanju gospodarstva po delovnih kolektivih in na sa- moupravljanju delovnega ljudstva v občini, mestu in okraju. Postavljeni so bili trdni temelji izgraditve so- cialistične demokracije.

V preteklih osmih letih, ko sta zasedali dve skup- ščini, so naporji naših narodov, da se izločijo iz sto- letne zaozlostosti in da stopijo na pot svetlejšega in srečnejšega življenja, dali bogate plodove. Kaditi so se začeli dimniki številnih novih močnih tovarn, zgra- ne so bile ali se dovršujejo številne nove električne centrale, nove železniške proge in ceste; velika narav- na bogastva, ki jih imamo v naši državi, se čedalje bolj izkoriščajo za dviganje ljudske blaginje. V krat- kem času si je naša industrija odprla pot na tuj trž- išča in naše zveze z drugimi državami so čedalje moč- nejše. Četudi smo morali največjo pažnjo posvetiti iz- graditvi težke industrije, se je razvila tudi industrija potrošnih dobrin. Zaradi zavarovanja naše neodvis- nosti in svobode pa je zgrajena krepka ljudska armada in močna vojna industrija. Na kulturnem in socialnem področju so prav tako doseženi pomembni uspehi. Novi gospodarski in družbeni sistem je osvobodil stoletja- zadržane ustvarjalne sile ljudstva, posledno izvajanje velike ideje bratstva in enotnosti naših narodov pa je pripomoglo, da so tudi zaozlostila področja krenila mo- čno naprej v svojem gospodarskem in kulturnem raz- voju.

Iz volilnega razglasa SZDL Jugoslavije

ALI SI SE ŽE PRIJAVIL za udeležbo na prazni 10- obletnici Kočevskega zbora?

no ozemlje pred ustaši in Nemci na Kolpi. Zlasti je govornik poudaril, da je belokranjsko ljudstvo delilo vse dobro in slabo s svojimi borci, dostikrat tudi zadnji košček kruha. Borci tega ne bodo nikdar pozabili.

Po odkritju spominske plo- šče, pri katerem sta sodelovali tudi godba Ljudske milice iz Ljubljane in domača godba, so borci in gostje odšli na zgo- dovinso Pungart, kjer so pris- tovali kulturnemu sporedu na prostem. Nastopili so možki pevski zbor iz Črnomlja, Fant- je na vasi, metliški pevski zbor, mladi harmonikaši, reci- tatorji in drugi.

Delegatom I. kongresa ZMS!

V kongres LMS dne 10. oktobra 1953, bo na isti dan, kakor se je pred desetimi leti sestel I. kongres ZMS v Kočev- ski Rekl. Zato bo na dan, ko se bo kongres začel, tudi praznovo tega zgo- dovinškega doodka v mladinski organizaciji. Na to praznovo bi radi povabi- li vse živeče delegate I. kongresa. Zato prosim- do 28. septembra svoje naslove in kratke podatke, katero organizacijo so na kongresu zastopali, na naslov: Centralni komite LMS Ljubljana, Tomšičeva 9-11

VELIKO NOVOLETNO NAGRADNO ZREBANJE

pripravlja DOLENJSKI LIST za vse tiste redne naročnike, ki bodo imeli poravnano naročnino. — Ne zamudite ugodnosti brezplačnega nezgodne- ga zavarovanja! Zaostalo naročnino pošljite s položnico ali plačate našemu zastopniku!

UPRAVA

Mladina učiteljska in gimnazije se pripravljata na svoj kongres

Tudi mladino učiteljska in gim- nazije v Novem mestu je vzdra- milo pismo CK ZKJ, katerega ob- java pada v čas, ko teko priprave za kongres Ljudske mladine 10. ok- tobra v Mariboru. Kot delegat bo obe šoli na kongresu zastopal di- škol novomeške gimnazije Jože Perpar, večkratni udmnik na mladinskih akcijah.

Delo mladine ne bo več v šol- skih aktivih, ampak se bodo mla- dinci vključili v osnovne mladins- ke organizacije domačega kraja.

Obstojali bodo še razni krožki na šolah, toda težišče dela bo med delavsko in kmečko mladino, ki bo z veseljem sprejela dijakje v svoje vrste. Mlade inteligentne čaka odgovorna naloga, kajti prav oni bodo odgovarjali manj izobraženi delavski in kmečki mladini na vprašanja o gospodarstvu, politiki in kulturi. Mladina učiteljska in gimnazije bo priredila na predve- čer kongresa slavnostno akademijo.

D. J.

Od tedna do tedna

V Rimu se še niso spametovali. Še vedno izvajajo ob jugoslovans- ki medij, njihovo časopisje pa dan za dnem ponavljajo Pellino zahtevo o plebiscitu na STO in konferen- ci petih držav, ki naj bi ta ple- biscit pripravile. Danes že lahko tudi v Rimu ugotovimo, da so nj- bove pretirane zahteve naletele v svetlu na zelo slab odmev. Italijan- ski ministri predsednik je raču- nal, da bo s svojim izsiljevanjem pridobil zabodne zaveznike za svo- jo politiko, toda učitel se je, dogo- di se razvijajo drugače, kot so si jih v Rimu zamišljali. Res je, da ti tudi na zabodu želijo čimprej- nje rešitve tržiskega vprašanja, za- vedajo pa se, da to nikakor ne more biti italijanska rešitev, tem- več da je treba pri tem upoštevati tudi jugoslovanske zahteve in in- terese. Zato je bil jugoslovanski predlog o internacionalizaciji me- sta Trsta in priključitvi ostalega, pretežno slovenskega tržiskega zaledja Jugoslaviji, sprejet z razu- metenjem med svetovno javnostjo.

Pella seveda ne spletkari samo zaradi Trsta, čeprav govori skoraj izključno o njem. Italijans- ka vlada ima še več drugačne ci- lje. Še vedno namreč sanjajo v Ri- mu o Balkanu kot o njihovem in- teresnem področju in vidoj v mo- čni Jugoslaviji glavno zapreko, ki jim stoji na poti. Zato je popadel te dni rimske ekspanzioniste na- ravnost histerični bes ob vesti, da je jugoslovanska vojaška delegacija uspešno zaključila svoje zgovore v Washingtonu s predstavniki ameriške, britanske in francoske armade, o vojaški pomoči Jugosla- viji. Prav tako jih je vznemirila vest, da je Turčija sprejela jugo- slovanski predlog za ustanovitve stalnega balkanskega sekretariata, ki predvideva tudi okrepitev vo- jakega sodelovanja. Stevilni gro- bi izpadi italijanske tiska ob obisku Jugoslaviji britanskih jeld- maršalov Montgomeryja in Har- dinga in drugih izmedskih oplo- nih osebnosti, spadajo prav tako v okvir italijanskih ekspanzionis- tičnih težej.

Tej politiki rimske diplomacije ploskajo danes vsi italijanski ne- fašisti in obljubljajo, da bodo podprli v parlamentu, na trblih nogah stoječo Pellino, demokri- stičansko vlado. Že to dejstvo samo priča dovolj zgovorno o bistvu da- našnjih italijanskih odnosov do Jugoslavije.

V svetu seveda ne jemljejo res- no te italijanske nacionalistične izbruhe; znajo jih pač oceniti po njihovi pravi vrednosti. Neprimer- no več skrbi povzroča med sve- tovnjo javnostjo korejsko vpraša- nje. Prihodnji mesec bi morala namreč začeti z delom posebna politična konferenca, da reši še razna sporna vprašanja glede pri- sodnosti Koreje in da omogoči za- ključitev miru. Izredna skupščina OZN je sklenila pretekli mesec na konferenco udeležile te države, ki so imele svoje čete na Koreji. Ta teden pa sta Kitajska in Severna Koreja ta sklep ZN zavrnili z za- htevno, naj bi konferenci prisotno- vali tudi predstavniki Sovjetske zveze in neutralnih azijskih držav, v prvi vrsti Indije. Amerikanci se seveda s tem ne strinjajo in če ne pride do popuščanja na eni ali na drugi strani, bo nastala nevarnost obnovitve sovražnosti na Koreji, na katere sili južnokorejski tiran Sing Man Ri ter vsi tisti, ki jim vojna prinaja mašne dobičke.

Položaj na Daljnem vzhodu bi se nevedno kmalu precej raz- čistil, če bi bila Kitajska sprejeta v OZN. O tem je Generalna skup- ščina razpravljala ta teden; spre- jela pa je ameriški predlog, naj se vprašanje sprejema Kitajske od- loži še za leto dni.

Ko smo že pri Generalni skup- ščini OZN, moramo naglasiti po- memben dogodek in sicer, izvolitev za predsednika skupščine indijske javne delavke, gospe Lakšmi-Neh- ru, za predsednika ekonomskega odbora pa stalnega delegata FLR/ pri OZN, tov. Lea Mateja, kar vsekakor pomeni visoko priznanje tem državam za njuno plodonošno dejavnost v utrjevanju mednarod- nega sodelovanja in miru v svetu.

Važne vesti prihajajo tudi iz Sovjetske zveze. Birokratski sistem je prijel tam do nevdržnega položaja, sproči katerega so Stali- novi nasledniki prisiljeni na znat- na popuščanja, posebno v agrarnem vprašanju. Ta popuščanja seveda ne pomenijo odstopanje od dose- danega sistema birokratskega cen- tralizma; v tem pogledu se v Ru- siji ni prav nič spremenilo po Sta- linovi smrti. Toda novi ukrepi so dokaz, da udarjajo tam na dan- vse večja notranja nasprotja, ka- terih ne bodo mogli pomiriti nobe- ni novi »ukazi« in nove birokrat- ske metode.

Novomeški volilci so MLO naložili vrsto nalog

Zadnji redni zbori volivcev v Novem mestu so dali vrsto do- brih predlogov, ki jih bo sku- sal Ljudski odbor mestne ob- čine s pomočjo svetov in komi- sije I. stopnje v okviru možnosti uresničiti. Med predlogi prevla- dujejo taki, v katerih volilci izražajo željo po ureditvi me- sta, večji čistoti in miru v mestu, izboljšanju cest, poti- javne razsvetljave i. pd. Veči- na predlogov kaže, da se volivci zanimajo za javne po- bleme mestne občine in opo- zarjajo ljudski odbor na nedo- statke, ki jih opažajo. V pred- logih izražajo volilci tudi željo po čuvanju zakonitosti in do- slednem izvajanju sklepov in odlokov. Zadnji zbori volivcev so dali tudi več predlogov, naj so omeji pljančevanje in še po- sebej prepove dajanje alkohol- nih pijač mladini.

Na 11. redni seji je ljudski odbor mestne občine 17. t. m. razpravljal o predlogih voliv- cih in o drugih tekočih pro- bleminih. Ze prihodnje dni se bo nadaljevalo s tlakovanjem ceste proti kolodvoru v Brsljnu, ker je končno uspelo dobiti potreb- no gradivo. Gradnja vodovoda

poteka v redu. Pri investicijs- kih gradnjah so nastale težave, ker finančna sredstva niso pri- stekala tako kot je bilo predvi- deno v okrajnem proračunu. Sedaj je stvar urejena in sred- stava do višine proračunske vsote za investicije zajamčena. Uresničevanje ostalih postavk rednega proračuna poteka v redu. Dosedaj je bila prekora- čena samo postavka izdatkov za javno razsvetljavo z ozirom na razširitev omrežja, ki ga bo treba pred zimo še povečati.

Nova mestna klavnica je do- grajena in bo začela v kratkem obratovati.

V nadaljevanju se je ljud- ski odbor rešil nekaj personal- nih vprašanj in drugih zadev. Predsednik stanovanjske komi- sije I. stopnje je poročal o te- žavnem delu komisije in refe- rentu ter o nerazumevanju po- sameznikov za to izredno pe- reče vprašanje. Omenjen je bil primer železniškega upokojenca Majerja, ki ni pustil v hišo stanovanjskega referenta, če- prav se mu je ta izkazal s po- oblastilom ljudskega odbora mestne občine. Majer se je pri- tem norčeval iz tajnika mestne

občine, češ, da je bil nekoč njegov podrejeni uslužbenec in se zato on menda na podpis takega poživža. Ljudski odbor je sklenil imenovati dvočlan- sko komisijo, ki bo uredila sta- novnjsko kartoteko po dejan- skem sedanjem stanju. Ljudski odbor mestne občine naproša vse hišne lastnike in najemnike na območju mesta, da ne delajo komisiji težav.

Glede izvajanja sklepov in odlokov na območju mesta, ki urejajo splošno čistoto, red in mir je ljudski odbor mnenja, da bi bili zato potrebni organi, ki bi bili v službi mestne ob- čine, na primer posebna mestna ljudska milica. Ljudski odbor bo predvidoma z novim letom nastavlil uniformirane mestne stražnike, kar bo v interesu čuvanja zakonitosti in izvajanja odlokov in sklepov potrebno in umestno.

REME

ZA CAS OD 25. IX. DO 1. X.

V drugi polovici tekočega ted- na nastop tepega vremena, ki bo trajalo tudi v prvi polovici pri- hodnjega tedna.

Materinski dom v Novem mestu in še kaj

Novo mesto postaja vsako leto močnejše in solidnejše zdravstveno središče, katerega dober glas sega tudi preko meja okraja. To je zasluga zdravstvenih delavcev, ki pa dobro vedo, česa vsega se manjka in kaj bi bilo treba zgraditi in ustanoviti.

V februarju letos so odprli v neposredni bližini stare znanstvene bolnišnice brez posebne slovesnosti tudi Materinski dom, ki je doslej tretji v Sloveniji. Več let še ni bilo takega dogodka v Sloveniji, kajti doslej smo imeli le dva materinska doma, v Ljubljani in Mariboru.

Verjetno se zdi ta dom novomeškemu zdravstvenim delavcem preskromen in se jim ga tedaj ni zdelo vredno razglasiti na posebno hrupen način. Res je, da je zdravstvena ustanova v Novem mestu čaka na otvoritev, toda Materinski dom je udoben, urejen, saj nima le prostora za 16 nosečnic, marveč tudi svoj dnevni prostor (v katerem so najskromnejši začetni knjižnice in v katerem bo — upajmo — kmalu slišati dolgo obljubljeni radio aparat) in lep vrt, ki nosečnicam poleti izredno koristi. Pogosto se dogaja, da morajo nosečnice in kakršnihkoli razlogov dalj časa prebiti v tem domu, zato moramo poleg povečanja knjižnice skrbeti tudi za to, da se te žene kaj naučijo. V domu skrbijo, da žene dobijo primeren pouk o porodu in o negi novorojenčka. Napredne žene iz mesta pa prosimo, da bi izpolnile znanje žena še z nestrastnimi drugimi problemi v obliki predavanj, diskusij in praktičnih vaj.

Večkrat so nosečnice zelo nesrečne, ker predloži službo materinskih strokovnjakov, toda večina po krivdi tistega, ki jih je pregledal postelja v Materinskem domu, bodisi zato, ker je žena dala nehotne napačne podatke, ali pa zato, ker sploh ni bil pravilno izračunan verjetni porodni termin, ali pa se smatra neka prehodna nepravilnost v nosečnosti kot nekaj dokončnega (n. pr. spremenljiva lega ploda). Žene pridejo včasih zato mesec ali tudi več pregledaj. Navadno te žene ne prišesajo nobenega sporočila s seboj, zakaj bi jih morali sprejeti. Tako se zgodi, da je večina vseh 16 postelj zaslednih in bi morali resnično potrebnim posteljati na tleh. Razumljivo je, da na take ukrepe ne moremo pristajati, saj 16 postelj v Materinskem domu popolnoma zadostuje v razmerju s 23 posteljami v sosednji porodnišnici, kot kažejo vse izkušnje. Večina nosečnic, ki prihajajo v Materinski dom, je zdravih. Na porod čakajo le one, ki so od porodnišnice oddaljene. Prepogosto pa žal opažamo, da prihajajo nosečnice s hujšimi okvarami organov in z nepravilnimi legami ploda prepozno v porodnišnico. Zato želimo v Materinski dom v prvi vrsti bolnih nosečnic in takih z nepravilnimi

mi legami ploda, toda take nosečnice je treba poslati. To pa je naloga terenskih babic in posvetovalnic, ki pa jih je danes še vse premalo v našem okraju, pa tudi v sosednjih.

V zgradbi, kjer je sedaj Materinski dom, bi bilo možno sčasoma ustanoviti posvetovalnico in priključiti prostore za materne in dojenčke, ki so socialno ali zdravstveno ogroženi. Na ta način bi novi dom zaslužil svoje ime popolnoma upravičeno. Na vsak način pa je dobra polovica njegovih nalog izpolnjenih. Od mater pričakujemo mnogo koristnih priporočil, da bomo mogli svoje delo še bolj izpopolniti, upravljanje doma pa bo z dosti večjim veseljem opravljala svoje delo, če bo vsaj od te ali ene žene dobila kakšno priznanje hvaležnosti za svoje delo.

Ko smo nekoliko očitali skrb za bodočo mater na področju novomeške porodnišnice, si oglejmo še, kako je s pomočjo ob porodu samem, ne toliko na terenu, kot v porodnišnici. Ne zadržimo se približujemo trenutku, ko bo treba odločno reči, da je treba priti zidati večjo porodnišnico. Pravzaprav smo tako daleč že prišli. Cu-

dit se je treba dobrim uspehom v porodnišnici pri skrajni izrabi prostora. Naval bodočih mater in število porodov se večata. Ob dejstvu, da prihajajo v porodnišnico roditelje pretežno kmečke žene, je potrebno, da ostanejo te žene čim dalj v porodnišnici, kajti ko se kmečka žena vrne domov, jo smatrajo za zdravo delovno silo, ki večkrat tudi sama premo skrbi zase in komaj čaka, kdaj bo začela delati.

Prerano začetu delu po porodu sledijo težave, ki se pogosto razvijejo v bolezen. Toda, če otročnice zadržimo v porodnišnici, nam takoj zmanjka prostora za nove porodnice, ki jih moramo namestiti v komaj izpopolnjene prostore. To se nam lahko grozovito mašuje z nenadnim množičnim pojavljanjem porodnih prisadov (seps), ki jih tudi z najmodernejšim zdravljenjem ne bi mogli zaležiti. Dokler je stanje v porodnišnici tako, da nam grozi prenatrpanost in da moramo zaradi tega žene že zelo zgodaj odpustiti, se lahko zanesemo na izdatno pomoč terenskih babic, ki bodo ženam pri vsakodnevni obiskih dajale nasvete, da je vsako napor-

nejše delo prvih šest tednov po porodu škodljivo. Prvi pogoj pa je zopet, da babice že v posvetovalnicah in pred porodom opozarjajo na škodljivost prenatrpanega kmečkega dela. Zal pa se vedno nimamo dovolj babic niti na deželi, niti v mestu samem.

Ugotoviti moramo torej na koncu dvoje dejstev: veliko rados pri predporodni zaščiti mater in zaskrbljenost zaradi pomanjkanja prostorov ob porodu zaščiti sami.

Dr. I. P.

Priprave za jesenske volitve

V Suhi krajini želijo za kandidata dr. Benigerja

Razpravljanje o jesenskih volitvah in o kandidatih za volitve je vsak dan bolj množično. Po razirjenih sejah občinskih odborov SZDL se je sedaj preselilo na vsake odbore in množične sestanke. Delovni kolektivi živo razpravljajo zlasti o volitvah v svete proizvajalcev in o načinu volitev.

Zelo živahno je razpravljanje, kdo naj bi bil kandidat za ali oni predel. Vsi so si se-

veda edini v tem, da morajo biti to najbolj predani in nesebični borci za socializem. V novomeškem okraju so, kot smo že poročali, dosedaj predlagali za Novo mesto in podgorjanski sektor tovarišico Vido Tomšič, za sentjerjsko dolino tovariša Franca Pirkoviča-Corta, trebanjski sektor tovariša Jožeta Borštnarja, za toliški sektor tovariša Viktorja Zupaniča in za mokronsko dolino tovariša

Franca Kreseta-Cobana. V Suhi krajini v zadnjem času precej razpravljajo o volitvah, glede kandidata za njihovo volilno enoto pa so enotnega mnenja, da naj bi bil tovarš dr. Jože Beniger, ki sicer živi v Ljubljani, je pa domačin in pozna prav dobro njihove razmere.

Predlogov za kandidate je veliko; knočno besedo, kdo bo kandidat, pa bodo izrekli zbori volivcev, ki bodo po novem za konu postavljali kandidate.

V KOČEVSKEM OKRAJU RAZPRAVLJALO PREDVSEM O KANDIDATIH

Na sejah in sestankih Socialistične zveze delovnih ljudi kočevskega okraja so glavni predmet razpravljanja volitve in kandidati. Za ljudsko skupščino Slovenije bodo volili tri poslane, za Zvezno ljudsko skupščino pa enega skupno z okrajem Crnomelj. Za republikanski zbor proizvajalcev industrijske panoge bodo volili enega in za kmetijsko panogo enega poslance. V glavnem so se pogovarjali o razdelitvi okraja na volilne enote za volitve poslancev za republiko Ljud.

Z GLAVO ZKOZI ZID ali, slučaj kaplana Kocjana v Metliki

V borbah prekaljena partijska Metlika je zadnje nedeljo znova pokazala, da misli, da in čuti še vedno prav tako kakor v letih naše revolucije. Napori, ki jih vlagajo Metličani za svoj gospodarski in kulturni dvig že kažejo sadove. Zato prebivalcem zavedne Metlike ni vseeno, da živijo v njihovi sredini posamezni ljudje, ki se ogibljuje vsega, kar količaj

diši po naprednosti. Metličanom prav tako ni vseeno, da bi jim kdor koli in na kakršnem koli način hotel škodovati pri njihovih naporih. Budne in blistre oči ljudstva so zato prodirle v najbolj temen kotiček metliškega farova, v katerem si župnik Lekšan Ciril in njegov kaplan Kocjan Stanislav zapirata oči pred stvarnostjo ter objokujeta stare čase. Se vedno početa razumeti, da je pri nas prepovedano izkoriščati vero za širjenje sovražstva med našimi narodi in za zaviranje naše poti k napredku.

Kaplan Kocjan spada v vrsto zbiralcev. Nekateri zbirajo znamenke, drugi skatlice vizgije, tretji spet metulje in še kaj podobnega. »Zbirko« kaplana Kocjana pa bi lahko imenovali smetišče spominov na to, česar nikoli več ne bo nazaj. Leta 1946 mu je učiteljica Marija Tajman na Božakovem med veroukom v šoli izročila list papirja z nesramnim, ostudnim blatenjem maršala Tita. Gospod kaplan je umazano obrekovanje z naslado prebral in si ga nato prepisal na svoj pisalni stroj. Sedem let je hranil gospod kaplan nesramni pamflet v svoji mimizici. Čemu? Najbrž ne zato, ker bi imel maršala rad? Mogoče zato, da ga je od časa do časa zamenjal z brevijem, ki ga je imel v neposredni bližini? »Kaplan pravi, da je to zgolj slučaj« — kaj pa če ni smola, ker so bistre oči ljudstva odkrile, kar je kaplan skrival pred nepoklicanimi...

Ce pa je bil samostilni letak je slučaj, pa ni slučaj, to da je kaplan Kocjan hranil v svoji pisalni mizi stare spominke in podobice največjih izdajalcev slovenskega naroda, kot n. pr. Natlačena na mrtvaškem odru, fotografije Ehrliche in drugih izdajalcev, kot so bili Anton Salmič, Klement Norbert, Franc Nahtigal, Viktor Turk in vrsta drugih klavcev, katerih zločine so Belokranjski bridko občutili. Zbirka teh »spominov« nikakor ni slučaj; to je zbirka, ki spada v kaksen vatiškanski muzej.

Ali je morda tudi to slučaj, kakor zatrjuje sedaj, kaplan Kocjan, da je med pridgo na žegnanju v Vidošičih javno posvaril stare, naj pazijo na mladino, da ne bo zahajala h kmeti predstavam, ker da ji se grozi pohujšanje? Zrno je padlo na plodna tla — obrodilo je. S. A. iz Radovič je premislil svojo 25-letno hčerko, članico Marijine družbe, ko ga je prosila, če bi lahko šel v kino v Metliki. Če gre katera izmed ovc iz Marijine družbe na ples ali v kino, gospod kaplan na to hitro in odločno ukrepa; če ne sam, stori to zanj perfidna prednica MD Katarina Bajuk.

Ples in kino, to boli gospoda kaplana — ne brigajo pa ga poizkusi pobegov članice Marijine družbe čez mejo. Primeri Stanke Matešič iz Božakovega, Marjane Kastelic iz Radovičev, Ma-

Občinski ljudski odbor
S E M I C
Štev. 474—131/1-53

Semič, dne 8. septembra 1953

V začetku narodnoosvobodilne borbe in v najhujših dneh okupatorjevega nasilja po naši domovini so se 28. oktobra 1941 zbrali na Smuku na poziv Komunistične partije Jugoslavije najboljši sinovi Bele krajine in ustanovili prvo Belokranjsko partizansko četo. Okrog te čete so se zbirali vsi napredno misleči rodoljubi Bele krajine za izgon okupatorja.

Upoštevač ta dejstva in na predlog občinskega odbora Zveze borcev v Semiču je Občinski ljudski odbor Semič na osnovi 1. odst. 15. člena in 2. točke 50. člena Zakona o Občinskih ljudskih odborih (Ur. list LRS štev. 19-88/52) izdal na svoji sedmi seji dne 8. septembra 1953

O D L O K

o razglasitvi 28. oktobra za občinski praznik občinskega ljudskega odbora Semič.

1. člen

28. oktober se razglaša za ljudski praznik Občinskega ljudskega odbora Semič.

2. člen

Ta odlok velja od dneva objave v Dolenjskem listu in na občinski razglasni deski.

Smrt fašizmu — svoboda narodu!

Franc Kapš, l. r.
predsednik občinskega LO Semič

po kaplanovem mnenju v kati zatreli. Pismo, ki ga je leta 1950 poslala iz Rima pobelega Stanka Matešič kaplanu Kocjanu, kaže, da sta kaplan in župnik na tiho odobravala pobege čez mejo.

Ob vsem tem se zavedni Metličani upravičeno sprašujejo: ali naj tak duh vnik v novom letu poučuje verouk, čeprav v cerkvi?

Metličani zato javno sporočajo: dovolj je tega! Dovolj smo pretrpeli med vojno in ogromno žrtvovani za zmago, zato ne puščamo, da bi kdorkoli pljuval na naše žrtve in pridobivali NOB! Nočemo hinavcev, licemerjev in reakcionarjev, ki izkoriščajo vero v umazane namene, ki nimajo s pobožnostjo in poštenostjo prav nič skupnega!

V Metliki in Beli krajini je prav malo takih ljudi ali pa skoraj nič, ki bi zagovarjali »slučaje« kaplana Kocjana. Nič ni torej čudnega, če Metličani govorijo o gospodih iz župnišča z nekim prezirom. Kdor se vedno rine z glavo skozi zid, temu med zdravimi ljudmi ni pomoči. Če hoče biti kaplan Kocjan pobožen, za tem pa skriva svojo reakcionarno barvo, naj si poišče mesto kje drugje, ne pa v revolucionarni in v borbah prekaljeni Metliki.

sko skupščino. Na sestanku v Kočevju so predlagali, naj bi bil kandidat za Zvezno ljudsko skupščino, ki ga bodo volili skupno z okrajem Crnomelj, tovarš Matija Maležič-Ciril. Glede kandidatov za republiko Ljudsko skupščino so bili mnenja, naj bi bili to tovarišica Vida Tomšič, Jože Klarčič in Ivan Maček-Matija. Za republikanski zbor proizvajalcev industrijske panoge so predvideli štiri kandidate. Ti so: direktor kočevskega rudnika Slavko Bergar, delavec rudnika Karol Gm, Jože Zagar in Karel Cuk. Za kmetijsko panogo republikanskega sveta proizvajalcev naj bi bila kandidata tovariša Julij Planinc in Ignac Nagode. Za kandidature teh tovaršev se bodo zvali na zborih volivcev člani SZDL, ker jih smatrajo za vredne, da zastopajo kočevski okraj v najvišjih republikanskih in zveznih oblastvenih organih.

V kočevskem okraju so razpravljali tudi že o bodočem okrajnem zboru proizvajalcev, ki bo imel 31 članov, medtem ko jih ima sedanji je 26.

OBZORNİK

Letna naročnina za člane 450 din, za nečlane 500 din.

Belokranjske zadružnice na izletu po Sloveniji

Belokranjske zadružnice so na obnem zboru sklenile, da bodo napravile izlet v gospodarsko razvitejše predele Slovenije. Pozimi so obiskovale številne tečaje, od izleta pa so pričakovale, da jim bo odprl pogled izven meja Bele krajine. Zadružnice sta finančno podprla Okrajna zadružna zveza in OLO, kar je pripomoglo, da se je izleta udeležilo 30 žena — zadružnic. Iz Crnomlja jih je v

in jih zdaj primerja s trto. Zale je prva postaja. Tu vidijo hmeljarski inštitut in podjetje »Hmeza«. Razstava prikazuje razvoj hmeljarstva v Savinjski dolini; pokažejo jim tudi laboratorij in lepo urejeno stavbo, ki je ponos savinjskih hmeljarjev. Na posestvu, ki je last inštituta, nameravajo organizirati hmeljarsko šolo.

Iz Zaleca jih je avtobus potegnil v Dobro, ki s svojimi

kov kruha žganje. Nato je avtomobil spet potegnil po Stajerski.

Lepa je pot čez sadjarske predele Konjic, Slovenske Bistrice proti Ptujskemu polju. Ze so mimo tovarne aluminija — Kidričeve, že gledajo Ptujski grad in prostrana polja na obeh straneh ceste. Globok vtis urejenosti je v ženah zapustil ogled vinarske kleti Glavne zadružne zveze. Žene so videle, kako lepo je urejen nasad breskev v KDZ Osornik pri Ptuj. V Beli krajini tudi rastejo breskve, so pa z malo izjemo vse le samoraste in ne prinašajo večjih koristi. Zato žene zanimajo, kako se jih da načrtno pridelovati. Predsednik zadruge pojasnjuje, našteva sadni izbor, kritično ocenjuje in pove še, da so zadružniki že letos prodali breskev za 2 in pol milijona dinarjev.

Pogled na mariborsko tovarno avtomobilov in okolico je nadvse zanimiv. Hodis med lepo urejenimi parki in nikjer ni niti sledu več po navlaku okolice nekdanjih zamazanih tovarn. Pri strojih so povečini mladi ljudje, med njimi tudi žene. Belokranjske tkaške, ki so tudi bile med nami, so z zanimanjem spremljale potek proizvodnje bombaža do tkanin v pestrih barvah v največji tekstilni tovarni na Balkanu — v Mariboru.

Samo tri dni so se oddaljale od doma, pa se je razdal pred njimi pisan svet življenja; videlo se lepota slovenske zemlje, ki je kipeva v nemirnem delovnem poletu. Belokranjske zadružnice so hvaležne vsem, ki so jim izlet omogočili. C. L.

Zadružnice okraja Crnomelj v KDZ Limbuš pri Mariboru

Ljubljano pripeljal vlak, naprej pa Putnikov izletniški avtobus, tako da je bilo potovanje dokaj udobno.

Za njimi so ostale Crnuče, Domžale in čas jim je hitro potoval ob partizanskih pesmih in smehu. Na Trojanah je kratek postanek. Pogledi iščejo po Čemšenjski planini, toda že hitijo dalje; odpre se jim bogata Savinjska dolina. Marsikatera se ni videla hmeljskih nasadov

lepo urejenimi parki napravlja nadvse prijeten vtis. V Medlogu je vrtnarska šola. Vrtnarski tehnik razlaga zadružnicam, za kaj vse služijo castilnjaki. Žene zanimajo tople grede in raznovrstno pisano cvetje. V celjski tovarni SAD, kjer iz sadja, buč in paradižnikov izdelujejo razne sadne sokove, mezge, marmelado in kompote, so si ogledale, kako kuhajo iz ostan-

DELOVNI KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

„MESTNI MAGAZIN“ KOČEVJE

s svojimi poslovalnicami:

Kočevje 1 Prehrana
Kočevje 2 Manufaktura
Kočevje 3 Usnje, čevlji, radijski aparati
Premogovnik-Kočevje 4 Prehrana
Premogovnik-Kočevje 5 Manufaktura — Pohištvo

Stara cerkev 6 Prehrana
Stari log 7 Prehrana — tekstil
Kočevje 8 Prehrana — ostale potrebščine
Nemška loka 9 Prehrana — ostale potrebščine
Željnje 10 Prehrana — ostale potrebščine
Kočevje 11 Prehrana

čestita vsem potrošnikom in ostalim gostom k občinskemu prazniku 4. oktobra 1953

POZDRAVLJAMO 10. OBLETNICO KOČEVSKEGA ZBORA POSLANCEV!

Franček Saje

KAKO JE NAŠA VOJSKA POMAGALA K PORAZU IMPERIALISTIČNE ITALIJE

(Iz razprave »Narodnoosvobodilna borba v Sloveniji od junija 1943 do kapitulacije Italije«)

(Nadaljevanje)

Iz Radobove vasi je preko Sela-Sumberka prodirala žužemberski posadki na pomoč kolona polkovnika Cannata s 1. 4. in 71. bataljonom fašistične milice iz divizije »Cacciatori ter 1. bataljona 23. pehotnega polka divizije »Isonzo«. Pehoto so podpirali tudi tanki in nekaj letal. Iz Trebnjega pa je preko Dobroniča prodirala italijanska avto-kolona s hrano in municijo, podprta s tanki in tremi pešadijskimi bataljoni divizije »Isonzo«, a ji je Sercejeva brigada med Dobroničem in Dobravo zaprla pot in ji uničila oklopni avtomobil. Ta kolona, ki ji je poveljeval konzul Pelazzi, se je v Žužemberk prebila šele 29. junija popoldne. Obe koloni sta po lastnem priznanju imele 9 mrtvih in 20 ranjenih.¹⁰⁹ V bojih za Žužemberk je sovražnik skupno imel 24 mrtvih in 54 ranjenih, partizanske izgube so bile verjetno še nekoliko večje.¹¹⁰

Italijani se zaganjajo v diviziji

Dne 29. julija je poveljstvo divizije »Isonzo« poslalo proti obema divizijama dve novi koloni: dva bataljona preko Stráže na Veliki Lipovec, dva bataljona pa preko Brezove rebr in Ajdovca na Dobro. Med tem pa sta se XIV. in XV. divizija premaknili proti Sela-Sumberku, da uničita to italijansko-belogardistično oporišče, ki ga je obkolila Cankarjeva brigada. Zvečer 30. julija sta Sela-Sumberk napadla dva bataljona Sercejeve brigade. Ker pa je bil sovražnik pripravljen na napad, ga je z močnim ognjem iz vsega orožja brez žrtve odbil.¹¹¹

Dne 31. julija je na bojišču okrog Sela-Sumberka zavladalo zatišje, le italijanska letala so proti večeru bombardirala in mitraliralna položaje XIV. in XV. divizije. Naslednji dan pa je deset italijanskih bataljонов

iz divizije »Cacciatori delle Alpi« in »Isonzo« sklenilo obkoliti obe diviziji. Njihovo obkolje je podpiralo silovito topovsko obstreljevanje. Ko so načelnik Glavnega štaba Milovan Saranović, namestnik politkomisarja Glavnega štaba Ivan Kavčič-Nande in komandant XV. divizije Dragan Jevitič iz razdalje dveh kilometrov z durbinom zasledovali borbo Tomšičeve brigade z Italijani, jih je odkrila italijanska topniška opazovalnica in vsi trije so nosali žrtev italijanskih granat.¹¹² Batalion divizije »Cacciatori« in »Isonzo« so po lastnem priznanju v borbah okrog Sela-Sumberka imeli 14 mrtvih in 30 ranjenih.¹¹³

V noči na 2. avgust sta se obe diviziji premaknili na sektor Ajdovca. Od tam je XIV. divizija odšla na Notranjsko, XV. divizija pa na ozemlje Trebelno — Sv. Križ pri Litiji...

Minerske enote XIV. divizije

so v noči od 14. na 15. avgust minirale progo Ljubljana—Trst med Verdum in Borovnico iztirile vlak, da je bil za 24 ur prekinjen promet. V isti noči je minerski vod Tomšičeve brigade razrušil progo med Borovnico in Preserjem. Dne 18. avgusta je XIV. divizija na Lopati (k. 809) pod Krimom odbila močan napad Italijanov in belogardistov. V noči od 19. na 20. avgust so enote XIV. divizije napadle sovražno postojanko na Pijavi gorici, v kateri je bilo 60 dobro utujenih belogardistov. Po italijanskim poročilih so belogardisti imeli 5 ranjenih in dva umrli. Dne 21. avgusta je XIV. divizija odbila italijanski napad na Skrilje: ranjenih je bilo 6 Italijanov, poškodovan en tank in eno letalo. Prešernova brigada pa je pri Tomšiču uničila belogardistično patrolo. V noči od 22. na 23. avgust je Sercejeva brigada porušila tri mostove na cesti med Ljubljano in Isom ter minirala železnico pri Lavrici na progi Ljubljana—Novo mesto. Tomšičeva brigada pa je iztirila vlak na progi Ljubljana—Trst. Na tej progi so enote XIV. divizije iztirile vlak tudi v noči od 26. na 27. avgust. Razen teh večjih akcij je XIV. divizija izvedla še nekaj drugih akcij na železnico Ljubljana—

Trst in rušila ceste v severnem delu Notranjske.¹¹⁴

Največji uspeh pa je dosegla Tomšičeva brigada, ki je v noči od 23. na 24. avgust pri Gorici minirala progo Ljubljana—Trst. Na mine je ob 1. uri jutratj pripeljal nemški transportni vlak štev. 326373 s tehničnim oddelkom 24. oklopne divizije. Če lokomotivi sta bili uničeni, prvi trije vagoni, polni nemških vojakov, so se prevrnili po naslupu, štirje vagoni, ki so vozili razne stroje in orodje, so se razbili, 15 vagonov pa je zgorelo. Z Nemci, ki so poskakali iz vagonov, se je vnela skoraj pet ur dolga borba. V njej je bilo 7 Nemcev ujetih, med njimi en oficir, ostali pa ubiti, ranjeni ali razpršeni. Razen vlaka je bilo uničenih 15 vojaških avtomobilov, nekaj vagonov bencina, razlenjenih 6 brzostrelk, 25 pušk, 6 pištol, precej municije in opreme.¹¹⁵ Po nemškem poročilu pa je bil en Nemec mrtel, šest ranjenih in sedem ujetih.¹¹⁶

Dne 25. avgusta 1943 so enote 71. nemške pehotne divizije zasedle progo Ljubljana—Postojna. Vendar tudi Nemci niso uspeli poročiti XIV. diviziji, da na bi nadaljevala s sabotažnimi akcijami na tej važni železnici.

Konec plavogardistov v Grčaricah

Dne 3. septembra 1943 je Centralni četniški odred, ki je tvoril jedro Mihailovičeve »redne jugoslovanske vojske« v Sloveniji, s svojega pohoda po Dolenjski iz Ortneka krenil v Grčarice. Ta plavogardistični odred je štel okrog 200 mož, med katerimi je bilo okrog 50 bivših aktivnih in rezervnih oficirjev.

V Grčaricah so se plavogardisti naglo utrjevali, dobivali orožje od Italijanov, čakali na novice iz Ljubljane in na prihod Mihailovičevih četnikov iz Like. Ko so z belogardisti in Italijani izdelovali načrt za skupno ofenzivo na Rog proti narodnoosvobodilni vojski, je Glavni štab NOV in PO Slovenije ukazal Sercejevo brigado obkoliti Grčarice. Tomšičeva in Prešernova brigada sta 10. septembra jutratj razbili italijansko kolono, ki se je iz Kočevja hotela prebiti proti Ribnici, in zaplenili več topov.

OPOMBE

¹⁰⁹ Divizija »Isonzo«, operacijski odsek, morda poroči o borbah pri Žužemberku; Muzej NOB.
¹¹⁰ Stanko Semčič — Daki, Spomini narodnega heroja, »Borec« 1951, str. 236.
¹¹¹ Štab IV. SNOUB Ljubljana Serce, Položaj, dne 31. VII. 1943, Po ročilo o akciji naše brigade pri napadu na Žužemberk.
¹¹² Glavni štab NOV in PO slo., vntje, 28. VIII. 1943, št. 24. III. Vrhovnemu štabu NOV in PO Jugoslavije.
¹¹³ XI. armadni zbor, dnevne vesti, dne 30. julija do 2. avgusta; Mu. zri. NOB.
¹¹⁴ Glavni štab NOV in POS, odsek za propagando in statistiko. Na položaju 30. VIII. 1943. Uspehi naših operativnih enot. — Dnev. vesti XI. armadnega zbora.
¹¹⁵ Glavni štab NOV in POS, odsek za propagando in statistiko. Na položaju 28. VIII. 1943. Uspehi naših operativnih enot.
¹¹⁶ Informationsdienst Nr. 49, Der Befehlshaber der Ordnungspolizei Albnland, Valdes (Bled) 25. augusta 1943.

Kočevsko ni več „slovenska Sibirija“

Ste gledali filme o Divjem zapadu? Prostrane, nenasele, opustošene divjine, bratstvo, ki je v kratki strel, možje, ki sekajo pot potomcem, izžigajo gozd in sploje seme v lačno zemljo. Na koncu filma se vtiplja sonce za gore in zlati žareča žita in dva mlada človeka, ki se ob zlatih pramenih držita za roke in išče ta v pogledih na rodovitna polja svojo srečo in srečo svojih potomcev. Potem se prižge luč in...

O Kočevski bi lahko posneli podoban film, toda junaki dela bi bili skromni ljudje iz vse Slovenije, ki jih je trdo življenje vrglo med kočevske hribe, da bi izumrlo Kočevsko preuredili.

Osemindesetdeseto leto je za Kočevsko pomenilo še vedno leto blata. Sonce toliko, da je razganjalo meglo. Ob cestah so stale barake »menze«, nikjer gostilne. Po cestah pa so brneli kamioni, polni drv in tuji so brez volje ugotavljali: »Le kaj me je privleklo v ta razbiti kraj. Semesec počakam, da bo denar in potem me ta dolina ne bo več videla!«

Toda priseljenci so hoteli nov in svetel dom. S plenčakami in zidarskimi kladivi so napadali strohnela ostrešja in razmajane stene in s plugi narezali spočito zemljo. Seme je vzkliko.

NA MLAKI

Nekaj kilometrov od Kočevja proti zahodu leži kmetijsko poselstvo Mlaka. Upravno poslopje in moderne hleve so postavili sredi mlade gozdne podrašč in golčav. Letos pa se je buldožer zagrizel med šture in drevesne korenine ter izbrisal iz ravninskega predela vso mlado hostno rast. Preorana zemlja čaka seme. Vsa poljedelska dela bodo opravili moderni poljedelski stroji.

Kmetijska uprava Mlaka bo gospodarsko zaokrožila celota z modernimi silosoma za živilsko krmo in s prvimi doslej znanim silosom za krompir v Sloveniji. Vsa gospodarska poslopja so grajena načrtno: na desni so skraj razkošni živilski hlevi, zraven gradijo gnojilne jame, zadaj silose za krmo, a na levi spredaj so prostori za parkiranje strojev, medtem ko je zadaj vrsta modernih urejenih svinjakov.

KRAVA »DIMA« JE DALA LANI 5107 LITROV MLEKA
kar je slovenski rekord v molznosti. Povprečna molznost vseh krav na Kočevskem je 1100 litrov letno, medtem ko so dale krave Kmetijske gozdarskega poselstva povprečno 1850 litrov

in skoro 150 litrov mleka več, kot ga dajejo nadzorovane krave privatnikov. Stiriindvajset litrov mleka — je doslej največja količina mleka, ki ga je dala ena krava v dnevu. Poselstva na Kočevskem gojijo največ sivo-rujavo pasmo goveje živine. Po gospodarski moči in po kakovosti živine je Kmetijsko gozdarsko poselstvo najmočnejše govedorejsko in prasičerejsko poselstvo v Sloveniji.

JOZE TURNER JE MED NAJBOLJSIMI PRASICEREJCI

Na Mlaki oskrbuje 134 prasičev. V avgustu je s smotno vzrejo dosegel, da je teža vseh prasičev narasla za 3000 kilogramov. Na Mlaki redijo 1263

Prasičji hlevi na Mlaki

prasičev, med njimi 354 kg težkega merjasa, ki pa bo moral pod nož, saj so mu morali na rediti poseben stol, da lahko

plemeni svinje. Pred nekaj dnevi so prodali 400 prasičkov, a 400 jih bodo te dni. Silos za siliranje krompirja bo hranil 40 vagonov drobnega krompirja za prasičjo krmo. Načrte zanj je izdelal gradbeni inženir Anton Knafljč, ki dela na Kočevskem kot inženir »Agro-obnove« iz Ljubljane.

RACUNAJO, DA BODO PRIDELALI 300 VAGONOV KROMPIRJA

Kako živo so se zagrizli poljedelci Kmetijske gozdarskega poselstva, med katerimi je le 18 odstotkov domačinov, a vsi ostali so priseljenci, največ iz Prekmurja — kaže dobra letina krompirja, ki se obeta. Krompirišča so ena sama velika zelena preproga. Tako visokega pridelka

vsega ostalega pa bodo ponudili dolenskim krajem, kjer se je krompir že izrodil. Nikjer ni več sledu o kilavi koruzi, ki je pred leti še čepela nizko na tleh in zvaljala smeh vsem nejevernežem v možnost zadržnega gošpodarjenja.

Zelja po lagodnejšem življenju in oblasti je vabila Kočevjarje v raj, toda običali so že za Savo in bi se radi razpasli po mastni, ravninski zemlji, ki so jo Nemci izrgali našim ljudem. Toda...

Slovenska zemlja trpi le tiste, ki jo obdeluje z ljubeznijo in gladi z žuljavno roko in jo od jutranje zarje do poznega večera z znojem napaja. Priseljenci si na Kočevskem gradijo svoj dom, ki jim daje kruha in dela; trda je borba z zemljo, toda zrnje klije in žita zore.

Profesor Jože Šeško - kočevski revolucionar

»V tej hiši je delal in nas bodril v najtežjih dneh...« tako se začne zapis na spominski plošči, ki so jo vgradili na hiši št. 109 v Kočevju v spomin na velikega revolucionarja kočevskega okraja, tovariša profesorja Jožeta Šeška.

Ime profesorja Jožeta Šeška je temo povezano z narodnoosvobodilnim gibanjem v kočevskem okraju, segalo pa je s svojim delovanjem tudi na

del črnomaljskega okraja (Poljska dolina). Njegova življenjska pot je zelo podobna poti najbolj zavednih in predanih revolucionarjev. Rojen je bil v Stari cerkvi pri Kočevju 4. decembra 1908. Že na ljubljanski univerzi, kjer je študiral, se je začel udejstvovati v naprednem gibanju, vsled česar je bil že takrat preganjan. Kot sin revnih staršev je z največjo težavo dokončal študij.

Profesor Jože Šeško

dij, pri čemer si je sam pomagal s priložnostnim zaslužkom. Po končanem študiju je nastopil prvo službeno mesto kot profesor na klasični gimnaziji v Mariboru. Že po treh mesecih pa je bil odpuščen z utemeljitvijo, da je zaradi širjenja komunistične propagande nezanesljiv in državni nevaren.

Kmalu nato je bil obsojen in zaprt. Nove zaposlitve sploh ni dobil. Vrnil se je v domači kraj in takoj začel z aktivnim političnim delom. Bil je sposoben partijski organizator in je krepko širil in utrjeval organizacijo. Organiziral je delavsko prosvetno društvo »Svoboda«. Ko je bila »Svoboda« prepovedana in razpuš

puščena, je organiziral prosvetno društvo »Vzajemnost« in v njem aktivno sodeloval. Boril se je za pravice izkoriščenega delavskega razreda in kmetov s članki in dopisi v tisku, kjer je razkrival kapitalistično izkoriščevalsko družbo ter težaven položaj delavca in delovnega kmeta.

Protijudski režimi so ga stalno preganjali ter vlačili po zaporih in sodiščih, toda njegove vere v uresničitve marksističnih načel niso mogli zlomiti. Šeško ni samo videl težke prilike delavca in kmeta, pač pa je trpljenje tudi sam okusil na lastni koži. Pravilno je razumel težaven položaj Slovencev na Kočevskem. Dosledno se je boril proti vplivom

»Kulturbunda« in ponemčevanju Slovencev. Med prvimi se je na klic Partije dvignil v borbo proti fašističnemu okupatorju in organiziral vstajo na Kočevskem. Skrbel je za ustanavljanje odborov OF, za organizacijo partizanskih borcev, tiskarn, širjenje partijskega tiska in pod.

Jože Šeško je bil primer naprednega borca-revolucionarja, ki se je do zadnjega diha boril za stvar Partije in koristi delovnega ljudstva, med katerim je bil zelo priljubljen in spoštovan. Na drugi strani pa je bil strah in trepet fašističnemu okupatorju in njegovim domaćim hlapcem ter izdajalcem na Kočevskem in trn v peti sovražniku, ki ga je stalno zasledoval. S pomočjo izdajalcev so ga 27. aprila 1942 zasledili Italijani v novem bunkerju in ga ujeli, pozneje pa v Ljubljani po zverinskem mučenju ubili.

Nekaj besed o »Zidarju«

»Zidar« je edino gradbeno podjetje v Kočevju. Lani je dajalo ob nepopolnem strojnem parku zaslužek 300 delavcem, toda letos jih zaposluje v okraju že 900, a v samem Kočevju 500. V okraju je prevzel »Zidar« za 600 milijonov din gradenj in skoraj vsa gradbeno dela v Kočevju. Hkrati s popravili fasad in zaključnimi deli na pločnikih, cestah, trgovski hiši in hotelu, gradi Lesnemu industrijskemu podjetju šest, a Gozdnemu avtopodjetju pet stanovanjskih zgradb.

Kočevju »Zidar« zgradil nasproti svoje direkcije, ki je že pod streho, moderno avtobusno postajo, kasneje pa še Fiziokulturni dom ob modernem stadionu, ki bo vreden 32 milijonov. Lesno industrijskemu podjetju in Mestnemu mizarstvu gradijo pravkar tovarno za izdelavo cenenih lesnih izdelkov, pohištva in drobne galanterije, ki bo lahko pritegnila večje število delavcev. V dneh pospešene gradnje pred oktobrom so pomikalci strokovnjake iz šestnajstih ljubljanskih podjetij za izgotovitev drobnih obrtniških del v Šeškovem domu.

Gradbeno podjetje »Zidar« je z modernimi mešalci, ki mu jih je dobavil ljubljanski »Skup«, kompresorji in dvigali, skratka s pov

3. in 4. oktobra obiščite Kočevje! Naj živijo 10. obletnica slavnega Kočevskega zbora slovenskih poslancev!

Proslava na Planini

V soboto in nedeljo 13. t. m. je bil na Planini v Gorjancih slovensko-hrvaški partizanski tabor, ki se ga je udeležilo nad 3000 ljudi. Že v soboto zvečer so prišle na Planino partizanske patrle iz Novega mesta, Krškega, Brežic, Kostanjevice, Podbočja. Cerkelj in od drugod. Zvečer so zaigrali Senovčani Kranjevo dramo »Pot do zločina« — prebivalci Planine so privikali v življenju videli v domači vasi gledališko predstavo.

V nedeljo se je zbrala do 11. ure množica ljudstva iz hrvaške strani in slovenskih krajev pod Gorjanci. Ob spomeniku, kjer je bil ves prostor okrašen s slikami in zastavami, se je začela glavna slovesnost. Med drugimi je govoril član Izvršnega sveta LRS tov. Janez Hribar, zastopnik hrvaških partizanov Loparič in Lojze Colarič, predsednik SZDL krškega okraja, ki je tudi odkril spomenik in ga izročil v varstvo Planincem. Pevski zbori so zapeli več pesmi, popoldne pa je bil kulturni nasprot slovenskih in slovenskih kulturno-umetniških društev.

KOČEVSKA MLADINA PRED V. KONGRESOM LMS

Nove oblike dela v mladinskih organizacijah so usmerile kočevsko mladino v fizikalno-gospodarsko življenje in se v gasilsko in druga društva. Mladina je bila povsod, kjer je na kočevskem utripalo življenje. Prebivalci Kočevske so na mnogih nastopih videli folklorno skupino iz Velikih Lašč in poslušali mladinski pevski zbor iz Rudnika—Kočevje ter godbo na pihala iz Sodražice. V Loškem potoku si je mladina uredila sobo, kjer se vsak teden sestaja.

Kočevska mladinska konferenca je ugotovila, da je mla-

linska organizacija v tekstilni tovarni najslabša. Občinska konferenca »Zveze komunistov« v Kočevju je sprožila vprašanje raznih nepravilnosti v tovarni, toda prav mladina delovnega kolektiva bi morala biti prva, ki bi te stvari uredila. Nekatera društva in mladinske organizacije so začele celo prirejati razne veselice in to skoraj vsako nedeljo, tako da že ni proste nedelje za sestanke. Sekretar mladinskega aktivna Rob je hotel v znamenju mladinskega izleta speljati mladino na božjo pot. Nič boljši ni član OK LMS Petek,

ki vodi mladinsko organizacijo na žagi v Ribnici in mu je politično delo med mladino deveta brigada. Dosedanji predsednik mladine v Kočevski Reki, Franc Valda je odšel, ne da bi komu predal svoje organizacijske posle. Toda mladina vreden ni popustila in dosega prave uspehe. Mozeljska mladina je pomagala s prostovoljnimi delom pri graditvi svojega kulturnega doma. V kostelski občini pa se je mladina izgovarjala, da je dal občinski komite LMS osnovnim organizacijam premalo pomoči. Sestanki so tam le takrat, ko jih kliče član OK LMS iz Kočevja.

Občinske mladinske konference so po temeljiti analizi dosedanjega dela ter po živahni diskusiji prisotne mladine ugotovile, da izhaja vsa nedelavnost in slabost organizacije iz nebudnosti in neodgovornosti občinskih vodstev, nezadostnega medsebojnega sodelovanja z ostalimi organizacijami ter premajhne skrbi komunistov za uspešno delo mladine.

Kočevska mladina se ne pripravlja s ponosom samo na mladinski kongres v Mariboru, kamor bodo poslali sedem delegatov, temveč tudi na proslavo 10. obletnice I. kongresa LMS, ki je bil 10. oktobra 1943 v Kočevski Reki, ter zgodovinsko 10. obletnico Zbora odposlancev slovenskega naroda. Te manifestacije, te priprave, ta politična razgibanost, ki vladajo med kočevsko mladino pa pomeni hkrati tudi pripravo mladine za jesenske volitve v zvezno in republiško skupščino.

Drago Debeljak

NAROČAJTE SE NA DRUŽINSKO REVIZJO PREŠERNOVE DRUŽBE

„LE VKUP, LE VKUP UBOGA GMAJNA!“

Gospodarsko in upravno središče Kočevskega — Kočevje je sedemkrat do tal pogorelo in bilo med vojno enaindvajsetkrat zbombardirano. S vedom ga veže le železnica, ki odpira pot proti severu, in popravila potrebne razvožne ceste. Težko socialno stanje, ki so ga Kočevci živeli pod fevdalno in cerkveno gosposko, je vsadilo v ljudi mržnjo do izkoriščevalcev in tujecev. Kmečki upori v obdobju tlačanstva in štrajki v stari Jugoslaviji nam govorijo, kako uporno je ljudstvo Kočevskega branilo svojo svobodo in se borilo za napredek. Najtežje je bilo zlomiti kočevske rudarje, ki so dali revolucionarnemu gibanju tudi znane, priljubljene komuniste Jožeta Šeška.

Prebivalci Kočevskega so bili z Belokranjci nosilci naše medvojne revolucije. Komu ni znana »Ribniška četa«, ki so jo sestavljale izredno hkrate partizanske skupine, iz katerih je zrastle kasneje na Preži Kočevski bataljon? Taboriška stena nad Belico nam je dala 6. maja 1942 »Partizanski vestnik«, ki opisuje boje na Kolpi. Tu so slovenski in hrvaški partizani stili postojanko v Banja Lovci in si priborili prvo slovensko osvobodeno ozemlje od Broda čez Ba-

nja loko, Borovec do Drage pri Loškem potoku, Kočevske Reke in vse do Kočevja. Takrat šele so kočevski gozdovi svobodno zadihali in iz tal na nedostopnih poljih, v zavetju stoletnih smrek, med skalami poglajale največje partizanske tiskarne, delavnice orožja, usnarne, partizanske bolnišnice.

Kdo bi ne pomnil Jelenovega Žleba, Grčaric, Hriba pri Koprivniku? Bitke in zmage in spet zmage! Vsakdo ve, kaj nam pomeni partizanski Pugled v letu 1943. Dnevi od 1. do 3. oktobra so nam dali v osvobodeno Kočevju polno

Spomini naj oživijo

Mah in gozdna podrašč prerazšata partizanske bolnišnice in partizanske staze. Krošnje stoletnih bukev ne vztrpetavajo ob partizanski pesni. Na ugasla partizanska ognjišča se je sesedla debela plast odpadlega listja. Rog poslušal je brnenje kamionov. Med stopenjske smreke odmeva pesem sekir.

Toda spomin na najslavnije obdobje zgodovine Kočevskega ne sme zamirati! Muzej narodnoosvobodilne borbe bo v dneh proslav razstiral pred obiskovalci okrog tisoč fotografij, ki bodo prikazovale najznačilnejše odlom-

ke iz vstaje kočevskega ljudstva. Razstava narodnoosvobodilne borbe na Kočevskem bo le izsek razstave gospodarskega, političnega in kulturnega razvoja Kočevskega v okviru novo osnovanega muzeja. Videli bomo listine o proglasitvi Kočevja za mesto in znameniti Hasanov plašč, ki so ga Turjačani zaplenili Hasan paši v bitki pri Sisku, v katerega je vvedenih pol kilograma zlatih nitk. Presenetil nas bo tudi 200 ali moroda še več let stari kolovrat za izdelavo loncev, saj je na Kočevskem lončarstvo globoko ukoreninjena domača obrt.

Ta okupatorji so hoteli z ubojo in požigi streti žilavi upor. Pobili so blizu 2500 ljudi, požgali poldrug tisoč domov in hoteli v drugi polovici 1942 leta v roki ofenzivi iztrgati na Kočevskem ves slovenski živelj.

Toda ne! Še dober teden nas loči od spominskih dni, ki so pred desetimi leti uzakoniili naša tisočletna stremeljenja in zaorali globoko brazdo v zgodovino narodovega tisočletnega življenja.

Govoril je Vidmar, kratko, potem pa so bile poslane brzjavke Stalinu, Rooseveltu in Churchill. Prečitane so bile tudi brzjavke tovarišu Titu in Vrhovnemu štabu, AVNOJ, ZAVNOH, borbeni Ljubljani in vsem drugim neosvobodjenim delom Slovenije. Sledili so poudarni govori zastopnikov CK KPJ, AVNOJ, ZAVNOH, vojske, žena in mladine.

Sobota, 2. oktobra.

Kočevje. — To noč je spregovorilo slovensko ljudstvo, spregovorilo je v osebi starega kmeta Franca Beceleta in stare kmetice Marije Ivančič. Vstal je Franc Becele, najstarejši slovenski narodni poslanec, vstal je suh starec, visoke postave, koščenega obraza, povsem podoben Cankarjevemu Jerneju, kakor sem si ga zamisljal od zgodnje mladosti, ko sem privratar bral to povest. Starec je govoril po ljudsko,

modro in vsem nam se je zdelo, da je prišel Jernej končno do svoje pravice, da je prišel čas, ko se je slovenski narod osvobodil sam z lastno močjo, da je prišel čas, ko si narod kuje svojo usodo:

»Star sem, živel ne bom več dolgo, hrbet mi je upognilo petinpetdeset let dela na polju, toda glej, prišel je čas, ko se ne vpraša, ali si star ali mlad, marveč ali ljubši našo slovensko grudo, ali hočeš, da bomo svobodni ali ne, ali hočeš biti končno gospodar na svoji zemlji ali ne... In zato ne sme biti nobenega Slovenca, ki ne bi podpiral naših partizanov, ker so napočili veliki dnevi. Od očeta in sina, iz roda v rod bo živel spomin na sedanjo bodo, bodoči rodovi nam bodo zavdali, da je izbrala usoda prav nas, da vzdržimo tako hude preizkušnje, da se rešimo Nemcev in Italijanov, da izgradimo našo novo slovensko domovino, v kateri bo vladala pravica, v kateri se bo kmet veselil svojega klasja, delavec pa dela svojih rok.«

Stari France je nadaljeval s poudarkom, da ne smemo kloniti, da moramo vse vzdržati. »Star sem, toda za domovino sem dal že dva otroka, lani so mi požgali belogardisti hišo, ubiti so hoteli tudi mene in šest tednov sem se moral skrivati s svojo staro v vodnjaku, samo ponoči sem prihajal iz njega, toda vse to smo vzdržali, ker nismo sami, ker trpi tako vse ljudstvo.«

Govorilo je še nekaj govornikov, potem pa je zaprosila za besedo stara kmetica iz Bara pri Ribnici, Marija Ivančič. Spregovorila je s tihim glasom:

»Moža sem izgubila v prvi svetovni vojni. Zapustil mi je nepreskrbljene otroke. Garala sem in trpela, da sem jih redila, dokler niso zrastle v dobre državljane, zavedne sinove slovenske domovine. Lani 29. junija je bil storjen zločin nad njimi. Tistega dne so mi Italijani ubili štiri sinove. Tri na travniku, ko so kosili, četrtega pa doma. Ko bi jih bili samo ustrelili! Odrezali so jim roke, nosove, raztrgali so jih tako, da niso bili podobni človeškim bitjem. Glejte, to je delo izdajalcev, to je okupatorjevo delo. Smrt je za take zlo-

čine premila in prehitra kazen...«

Nikogar ni bilo v dvorani, ki bi se mu ne bile zaiskrile solze v očeh, ko je gledal slovensko mater, kako dviga v premagovanju svoje bolesti roko visoko in jo poveša.

Stara Marija Ivančič, kmetica iz Bara pri Ribnici, je nadaljevala:

»Mislite si, s koliko gorčico sem izkopal štiri grobove. Vzdržala sem to, ker sem vedela, da sem žrtvovala svoje otroke domovini. Vsemu svetu in vsemu narodu govorim, da za svobodo domovine nobena žrtev ni prevelika... Sinovi in hčere moje, odzovite se veselo klicu naše domovine... Slava tistim, ki so prelili kri za svobodo slovenske domovine!...«

Tako je končala Marija svoj govor in ganjeni ljudje so vstali. Daleč so zadoneli klici. V stoterih sponah prekaljeni borci, drzni politični delavci v zasluženi Ljubljani, vse slovensko ljudstvo je pozdravilo kmetico Marijo, mater bratov Ivančič, pozdravljalo je slovensko mater.

Marijo so odvedli v častno

Vlado Dedijer:

„Narod si bo pisal sodbo sam“

(Odlomek iz »Dnevnika«)

Petek, 1. oktobra
Kočevje. — V bivšem Sokolskem domu v Kočevju se je začel nocoj prvi sestanek odposlancev slovenskega naroda, zgodovinski dan v tej naši vojni. Po prvih volitvah v okupirani Evropi, po prvih demokratiziranih volitvah v Jugoslaviji, so se zbrali ljudski zastopniki Slovenije, da pregledajo dosedanje delo Osvobodilne fronte, da izrečejo svojo sodbo o tem, kako je OF vodila slovenski narod v dveh in pol letih ljudske vstaje, da se domeni in store sklepe o nadaljnjem vojskovanju, o ukrepih, ki so potrebni, da bi prišla svoboda čimprej, da izvolijo zastopnike Slovenije za AVNOJ.

V dvorani je 562 odposlancev, med njimi največ kmetov, starih in mladih, mnogi imed njih so v vojaških uniformah, v masincah na ramah, videti

je tudi mnogo žen: to so ljudje iz vseh krajev Slovenije, Gorjanci, Dolenjci, Notranjci in Stajerci, tu so zastopniki bele Ljubljane, tu so delegati iz Koroske in Slovenskega Primorja. Dvorana je okrašena zelo lepo. Godba je zaigrala himno, destina partizanov je prikoralila z vojaškim korakom na oder in začela počasi razvijati slovensko belo-modro-rdečo zastavo s peterokrako v sredini. Gledal sem ljudske poslance Slovenije, gledal njihove trde tezaške obraze, gledal velikansko geslo, besede Ivana Cankarja: »Narod si bo pisal sodbo sam« in si mislil, da je na posledel prišel veliki trenutek; glej, teh petstošestdeset zastopnikov borbeno Slovenije danes v jmenu vsega naroda zares piše svojo usodo, ustvarja svojo svobodno slovensko skupnost.

Nocoj je bil slavnostni del.

Govoril je Vidmar, kratko, potem pa so bile poslane brzjavke Stalinu, Rooseveltu in Churchill. Prečitane so bile tudi brzjavke tovarišu Titu in Vrhovnemu štabu, AVNOJ, ZAVNOH, borbeni Ljubljani in vsem drugim neosvobodjenim delom Slovenije. Sledili so poudarni govori zastopnikov CK KPJ, AVNOJ, ZAVNOH, vojske, žena in mladine.

Sobota, 2. oktobra.

Kočevje. — To noč je spregovorilo slovensko ljudstvo, spregovorilo je v osebi starega kmeta Franca Beceleta in stare kmetice Marije Ivančič. Vstal je Franc Becele, najstarejši slovenski narodni poslanec, vstal je suh starec, visoke postave, koščenega obraza, povsem podoben Cankarjevemu Jerneju, kakor sem si ga zamisljal od zgodnje mladosti, ko sem privratar bral to povest. Starec je govoril po ljudsko,

predsedstvo skupaj s stari Francem Beceletom. Sedela sta tam kot naša vest.

Vstane delavec in govori o Titu:

»Tito je poosebljenje enotnosti našega ljudstva — njegova mati je Slovenka, oče Hrvat, morda je začel v našem Beogradu, njegove proletarske brigade in njegovi borci so prelivali kri v vsaki naši deželi, na vsakem hribu...«

To noč štiti tudi globoko vdanost slovenskega ljudstva Partiji. Na njeno iniciativo je bila že v aprilu 1941 ustanovljena koalicijska 18 raznih skupin, toda ta koalicijska je spremenila med borbo v enotno fronto. Partija je postala v Sloveniji dejanska vseljenska Partija, ki zastopa interese vsega ljudstva, ker se je dvignila prva in edina v celoti v obrambo slovenskega naroda. Kako resnične so besede bliskega ministra Puclja, ki jih je citiral neki govornik: »Hvala Komunistični partiji, da je prinesla slovenskemu narodu herojsko dobo!«

(Nadaljevanje na strani 4)

Izvoljeni so delegati novomeškega okraja za V. kongres LMS

Občinske in medobčinske konference LMS v novomeškem okraju so končane. Nekateri občinski komiteji in člani OK LMS so jih dobro pripravili. Poročila o stanju organizacij po občinah so nam pokazala, da mladina želi biti in delati v vrstah LMS. Povsod tam, kjer je poročilo podalo točno sliko resničnega stanja organizacije, je bilo razpravljanje živahno in konkretno. Tako je bilo n. pr. na Otočcu in v Prečni. Mladina Otočca je na konferenci odkrito pokazala dobre in slabe strani svojega dela. Kritično je ocenila svoje delo, delo ostalih organizacij in sprejela nove naloge.

Živahno in vsestransko je bilo razpravljanje tudi na občinskih konferencah v Straži, Mirni peči, Veliki Loki, Dvoru in drugod. Slabše stanje in manj pripravljene konference pa so bile v Šmarjeti, Sentjerneju, Gotni vasi in Novem mestu. Mladinski sestanki so bili v teh krajih slabo obiskani, slaba pa je bila ponekod tudi udeležba na občinskih konferencah. Vzrok za to moramo iskati v

neaktivnem delu takih organizacij in v občinskih komitejih.

Vse konference pred kongresom so nam pokazale, da mladi komunisti še vedno ne delajo tam, kjer je njihova naloga: med mladino v osnovnih organizacijah. Prav zato so bile nekatere občinske konference slabe.

Kongres bo podrobno pregledal delo naše organizacije. Dal nam bo nove smernice za delo v vrstah LMS. Eden izmed glavnih bo referat predsednika CK LMS Tineta Remškarja »O vlogi ljudske mladine pri izgradnji socialistične zavesti«. Prav zato naj pride zdaj v celoti do izraza pripravljenost in aktivnost vseh članov LMS. Bolj se zanimajmo za razvoj gospodarstva, za politično stanje na terenu, bodimo budni proti vsem pojavom, ki bi zavirali naš nadaljni socialistični razvoj. Organizacije morajo biti enotne. V vrstah Ljudske mladine mora vladati enotna misel in z njo enotna akcija.

Pred kongresom bo mladina kurila kresove, prirejala bo

slavnostne prireditve in proslave na predvečer kongresa itd. V teh pripravah naj sodeluje vsak član LMS in tudi ostale organizacije. V dnevih pred in med kongresom, prav tako pa tudi po kongresu pokazimo, da v naših vrstah živi

borbeni duh, ki so ga gojili SKOJevci v letih NOV. Pokazimo, da je še v nas enaka požrtvovalnost, aktivnost in pripravljenost za nadaljnje po- glabljanje socialistične demokracije. Aktivno delo vseh organizacij LM bo najmočnejša opora našemu ljudstvu.

Z obiska pri dolenjevaških lončarjih

Kakšne naprave so potrebne za izdelovanje raznih lončarskih izdelkov: skled vseh velikosti, loncev, vrčev, vaz, petelinčkov, korničkov in podobnih stvari?

Lepega dne sem ne pričakovano »padel« v hišo znanega lončarja v vasi Ribniški dolini, Franca Pogorelca v Dolenji vasi. Imel sem srečo. Našel sem ga pri delu. Pozdravim: dober dan — stisk roke in takoj sva bila v prijateljskem razgovoru.

»Aha, že vem, zakaj si prišel. Saj nisi prvi, ki te zanima, kako se izdelujejo lonci in ostali izdelki naše obrti.«

V kotu — naš lončar ima delavnico v veliki sobi — opazim kup suve gline.

»Vidiš, mi začne razlagati, to

gline dobim iz kočevskega rudnika. Je zelo dobra; iz nje se dajo napraviti zelo dobri lončarski izdelki. Sicer imamo glino tudi pri Dolenji vasi, vendar zaostaja za kočevsko.«

Med njegovim pripovedovanjem se radovedno obračam, da bi opazil napravo za izdelovanje loncev, vrčev itd.

»No,« nadaljuje lončar, »ko dobim pošiljko gline, jo najprej temeljito očistim, nato pa vso natančno seseklam s kljukcem. Šele tako pripravljena je glina dobra za nadaljnjo obdelavo. Tole je pa moj stroj, katerega si prej tako radovedno iskal po sobi!«

Kakšen stroj! Čisto preprosta naprava. Lesen podstavek, na njem os, na kateri je močno vreteno, nad vretenom pa dva močna hrastova valja z gladko ploščino. Naprava se vrti s precejšnjo hitrostjo; lončar jo poganja s pomočjo vretena. Na mojo željo se je lončar vsedel za svoj »stroj«, vzel v roke dve kepi že predelane gline, ju še nekaj časa gnetel v rokah, iztrebil zadnje smeti iz nje, dal eno kepo na stran, drugo pa postavil na kameno napravo pred seboj. »Stroj« se je vrtel z veliko hitrostjo. Pod gibčnimi prsti je glina hitro dobivala oblike skodelice. Ni preteklo pet minut in skodelica je bila gotova. Reklji smo — gotova. Prej, ko je skodelica dobila za prodajo, pa mora še v peč. Ogledala sva si tudi to.

Podobna je peč v kakršnih žgo apno: okrogla, zidana peč z dvema odprtinama za kurjenje. Ko je lončarski izdelek napravljen v surovem stanju, gre za nekaj ur v peč. Naro ga vzame lončar ven, mu da lošč, nato pa spet v peč. Da je vse delo opravljeno, traja tudi do pet dni. V tem času si lončar lahko privoščijo malo počitka. Nato pa začne s sortiranjem: sklade raznih velikosti zase, vaze, vrče, lonce cvetlične in kuhinjske pa spet zase. Lončarski izdelki so pripravljeni za prodajo.

»Enotnost slovenskega naroda je že dosežena in sicer v OF.«

Zopet se je pojavil v zgodovini Slovencev doslej neznan nacionalni ponos. Delegati so govorili:

»Mi nismo več narod hlapcev. Sami kujemo svojo usodo...«

Razvito poljedelstvo in živinoreja sta pogoj za gospodarsko moč Dolenjske

Ob razstavi plemenske živine na Grmu

V nedeljo, 20. septembra je bila na vrtu Kmetijske šole Grm pri Novem mestu prva razstava goveje plemenske rodovniške živine sivo-rjave pasme po letu 1948. Razstavo so omogočile izdatne de-

narne podpore: OLO 70.000 din, OZZ 40.000 din, KZ Novo mesto 15.000 din, KZ Straža 3.500 in KZ Šmihel 5000 din, skupaj torej 133.500 din.

Razstaveni prostor na Grmu je bil dobro urejen. Dolenjski živinorejci so pripravili za razstavo 152 glav živine, toda prignali so jih 136 in to: 7 bikov, 79 krav, 21 telic, 3 mlade bikke in nekaj telet. V dopoldanskih urah je padal dež, zato je bilo delo ocenjevalne komisije, ki je bila sestavljena iz članov OZZ in najboljših živinorejcev v novomeškem okraju pod vodstvom ing. Pečernela, člana republiške Zadrzne zveze, zelo oteženo.

Najboljše je bil ocenjen zadržni bik v reji pri Antonu Osolniku na Muhaberu in je dobil kot priznanje venec, a lastnik denarno nagrado in diplom. Drugo nagrado je dobil bik zadržnega posesta Otočec.

Najboljša krava na razstavi, last privatnega kmetovalca, je bila krava Franca Zagorca iz Smolenje vasi, medtem ko je dobila drugo nagrado krava Antona Pleškoviča iz Muhabera, a tretjo krava Jožeta Senčarja iz Smolenje vasi. Ocene teh treh krav so bile samo po eno točko različne med seboj, kar dokazuje, da so bile te tri krave med vsemi najlepše.

»Obilo uspeha pri delu!« In ko sem že zunaj, se še enkrat ozrem v delavnico. Mojsler Pogorelec žvižga vrti svoj stroj, njegovi prsti pa neutrudno oblikujejo nove in nove lončarske izdelke.

K. O.

Tudi kočevski lovci se pripravljajo

V okviru prireditve ob 10-letnici Kočevskega zbora odposlanec bo Okrajna lovska zveza v Kočevju priredila letošnjo jesen: 1. razstavo lovskega psa iz okraja 27. septembra od 9. do 15. ure v prostorih Gozdarskega avtopodjetja v Kočevju. Na razstavo morajo obvezno vsi lovske psi kočevskega okraja.

2. V novembru tekme brakov jazbečarjev in goničev v loviščih Ziebič in Sodražica.

3. Tečaj za vodnike lovskega psa, ki bo trajal teden dni in bo v Kočevju.

4. Lovska razstava od 27. 9. do 4. 10. 1953 v prostorih osnovne šole v Kočevju in v novembru enotedenski tečaj za lovce čuvaje.

AKTIVISTI NOB!
Udeležite se zborovanja aktivistov Slovenije na Pugledu!

»Kam pa izvažate svojo robo, vprašam Pogorelca, ko se poslavljam.

Izmed vrst krompirja sta dala v Pogancih na poizkusni njivi »Früh-mollie« 207,5 q na ha in »Wohlt-mann« 210,5 q na hektar, zato zaslužita, da bi ju dolenjski kmetovalci sadili bolj pogosto kot doslej. Največji hektarski donos pa je dal vsekakor »Merkur«, zasajen na njivi Alojza Kastelica iz Pristave, — kar 307,4 q na hektar. Njivo je pognojil z 300 m/q hlevskega gnoja, 250 kg kalijeve soli in 200 kg superfosfata. Dolenjski kmetovalci naj bi sadili več podzemne kolerabe in krmičnega ohrova. Krmičini ohrovt vsebuje mnogo beljakovin in ugodno vpliva na mlečnost krav.

Razstava ni prikazala samo uspehov dolenjskega poljedelstva, ampak tudi bolne plodove, ki nas opominjajo, da se moramo dosledneje kot doslej boriti proti bolezenskim kačem. Krompir napada poleg kloradnega hrošča tudi plesen, obročavost (ta posebno letos zaradi dežja), in krastavost, a žita v nižinah rja. Vse te bolezni nas resno opominjajo, da moramo iskati zdravo seme.

Razstava semen in živine na Kmetijski šoli Grm je prikazala napredek dolenjskega kmetijstva v zadnjih petih letih in postavila pred naše živinorejce vrsto nalog, ki jih bo treba uspešno rešiti, če hočemo na Dolenjskem kmetijstvo vsestransko razviti.

F. Malasek

Suhorobarji bodo razstavljali

Na veliki gospodarski razstavi, ki bo odprta jutri, 26. septembra v Kočevju, bo v precejšnji meri zastopana tudi kočevska Okrajna združena zveza. Poleg kmetijskih pridelkov, živinoreje, sadjarstva, esat itd. bo posebno privlačna razstava domače obrti. Suhorobarji Kočevske bodo tokrat pokazali svojo pestro dejavnost. Oddelek domače obrti bo v prostorih osnovne šole; toplo priporočamo, da si ga ogledajo vsi, ki bodo v teh dnevih obiskali Kočevje.

VELIKO ZNIZANJE

manufakture in prehrane. Predno se odločite za nakup zimске obutve, si oglejte veliko zalogo.

Cene so zelo nizke!
Krajevna trgovina
ZUZEMBERK

Narod si bo pisal sodbosam

(Nadaljevalce s 3. strani.)

Se neki važen moment v razvoju vstaje v Sloveniji: Na meji Italije in Nemčije se je slovensko ljudstvo krčevito upiralo vsakemu raznarodovanju. Od tod tako neverjetna njegova žilavost, zavest enotnosti. Dvorana je zadonela, ko se je pojavil delegat Slovenskega Primorja in se zahvalil OF za pomoč Primorju, ki se je naposled osvobodilo tujega jarma.

Viharno so pozdravili tudi delegata Koroške, kjer se partizansko gibanje čedalje bolj širi.

Delegata Ljubljane Vlada Krivica so pozdravili z vzkliki: »Zivela junaška Ljubljana!«

Poudaril je, da se je odzvalo Rupnikovi mobilizaciji 28 ljudi, naši pa 7000!

»To ni naša zasluga, to je predvsem zasluga naše partizanske vojske... Prihodnji sestank odposlancev slovenskega ljudstva pa naj bi bil v Ljubljani!« je zaključil tovariš Krivic.

Tudi govor o mednarodni situaciji so pazljivo poslušali. Ko je omenil Bevc v svojem referatu drugo fronto, je zabučalo po dvorani. Ljudje so skočili na klopi in v zboru zahtevali drugo fronto, iz množice pa so se dvigali govorniki. Neki prijeten, debeluhast tovariš dobrodušnega, rdečega obraza je v navdušenju stopil na klop, dvignil roke in spregovoril:

»Nočemo drugo fronto, ker so jo partizani Jugoslavije že postavili. Hočemo tretjo fronto...«

Neki mladenič z galerije mu poseže v besedo: »Smrt Nemcem od vseh strani!«

»Dajte nam letala in tanke, pa bomo mi postavili drugo fronto!« zakliče neka tovarišica z galerije.

Jones si kraj mene mane roke:

»Glejte, kaj želi ljudstvo v Evropi!«

Bevc je v svojem referatu poudaril, da smo šli v vojno, da bi zagotovili mir, pravičen,

NAROD SI JE PISAL SODBO SAM!

Stavba Ljudskega odbora mestne občine Kočevje

Pozdravljamo deseto obletnico Kočevskega zbora poslancev in se klanjamo spomenu vseh, ki so za našo svobodo in izgradnjo ljudske oblasti žrivovali svoja življenja zato, da živimo in usavarjamo v svobodni domovini!

Večna slava velikemu revolucionarju

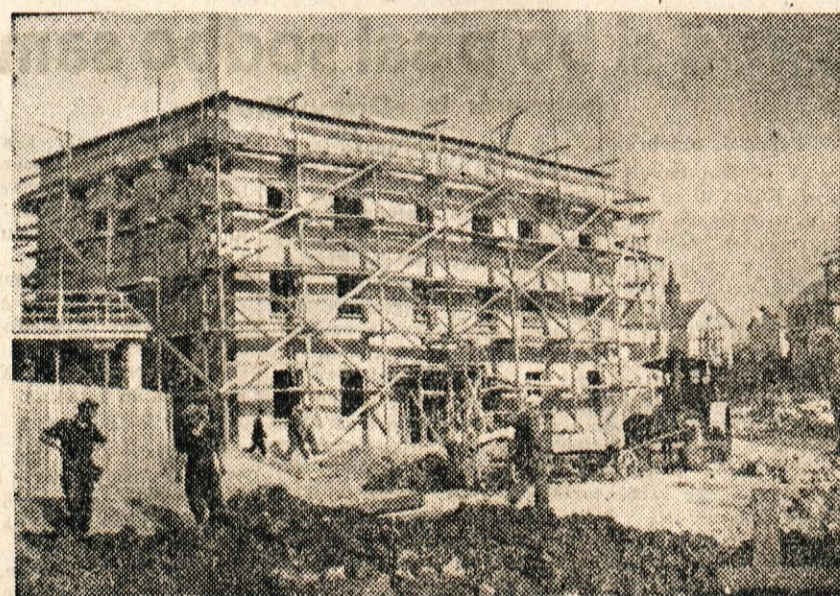
tovarišu BORISU KIDRIČU - PETRU KALANU!

Kakor pred 10 leti smo tudi danes odločno pripravljeni braniti vsako ped naše zemlje pred napadalci!

Smrt fašizmu!

OKRAJNO GRADBENO PODJETJE

ZIDAR KOČEVJE

»Zidaru« bo te dni dogradil sredi Kočevja moderen hotel

IZ NAŠIH KRAJEV

Zalovčanom bo le pritekla voda

Zalovčanje so se navsezadnje le odločili napeljati vodovod v vas. Okrog 600 m v hribu nad vasjo sta dva močna izvirka mrzle, zdrave vode, ki bosta napajala kasneje tudi Smarješke Toplice in Obrh.

Zalovčani imajo lep spomin na ta dva izvirka, saj so ob studencu še danes vidni sledovi partizanskega taborišča iz leta 1942.

Partizanskemu kraju je okrajni L.O. v Novem mestu nakazal pol milijona dinarjev iz okrajnega proračuna. Včasni so v 14 dnevih naredili 700 prostovoljnih ur in dali 6 m³ smrekovega lesa. Vodni rezervar bodo zgradili prihodnje leto, ker letos še nimajo dovolj denarja. Največ zaslug za gradnjo vodovoda imata Miha Bregant in Janez Gričar.

Ljudje v Smarjeških Toplicah se ob uspehi gradnje vodovoda sprašujejo, kdaj bo zra-

sla šola v Smarjeških Toplicah in kaj je z načrti te šole. Apno so Topličani že pripeljali na mesto, kjer naj bi stala šola. Toda to apno so kupili na kredito, sedaj pa ni denarja, da bi ga plačali, ker načrt za šolo še ni izdelan. Topličani so pripravili prispevati del lesa za šolo. Les bi dali tudi kmetje iz okoliških vasi in Državno posvetvo Klevevž. Jesen je tu, a otroci zahajajo še vedno v napol razpadlo hišo iskat si znanja in poguma za življenje.

J. J.

Velik dan za Velike Lašče

V nedeljo so v Velikih Laščah prvič slavili občinski praznik in deseto obletnico zmage nad belogardiškim potojstvom na Turjaku. Na ta pomembni dan so Laščani pozdravili v svoji središčni zvezi zvezo izvršnega sveta Borisa Kraigher-

MLADINA OTOCCA PISE

Na konferenci mladine smo izvolili Ivana Grčarja iz Otočca za delegata na V. kongresu. Zastopal bo mladino občine Trdšna gora (Otočec) in občine Prečna. Pred kongresom bomo priredili svečano akademijo, na katero bomo povabili vse množične organizacije. Na sestankih zasledujemo politične dogodke in spremljamo delo mladine tudi v drugih rajih. Z velikim zanimanjem čakamo, kakšne smernice za nadaljnje delo nam bo dal V. kongres.

SENJERNEJ

Te dni je odšla na Stajersko predmetna učiteljica naše gimnazije tovaršnica Tika Ranerjeva, ki je bila premestena na lastno prošnjo. K nam je prišla takoj po osvojitvi. Kot režiserka, igralka, pevka, knjižničarka in odbornica raznih organizacij je dosegala lepe uspehe. Na novem službenem mestu ji želimo obilo uspeha!

Takoj v začetku šolskega leta je šola zavarovala šolsko mladino, na gimnaziji vso, na osnovni šoli pa večino. V preteklem šolskem letu so bili 4 težji primeri nezgod. Ravnateljstvo Državnega zavarovalnega zavoda v Novem mestu je povrnilo zdravniške stroške in izplačalo invalidnino. Premij je bilo vplačanih 7740 din., zavarovalnica pa je izplačala doslej 20.080 din.; ta znesek pa se bo zaradi navedenega primera še zelo zvišal. Pri smučanju si je nekdo zlomil nogo, drugi je zašel z roko v slamozeznico, (polet zdravniških stroškov je prejel 15 tisoč din. invalidnine), tretji si je prerezal s koso kite na nogi, (vprašanje invalidnosti bo še ugotovljeno), četrti pa je grel protivajrniške patrone na štedilniku, ki so eksplodirali in mu raztrgali hrbet. Za malenkostno vsoto 20 din. si zavarovan. Zavarovana pa bi morala biti obvezno vsa šolska mladina. Za revne naj bi prispevali šolski ali razredni kolektiv.

Prometna nesreča pri Ribnici

17. septembra okrog 10. ure zvečer se je vračal z motorjem iz Kočevja v Ribnico strojnik Alojz Hren. Pri srečanju s kolezarjem Viktorjem Mohorčičem iz Kočevja, ki je vozil proti Kočevju, je motorist podrl kolezarja in mu zlomil levo nogo. V tem trenutku je privozil mimo drug nepoznan motorist in se zaletel v Hrena. Hrenova zlomljena levo nogo in poškodovani obe roki. Mohorčič in Hren se zdravita v novomeški bolnišnici.

Odločnejša borba za demokracijo in zakonitost je važna naloga komunistov

Večina komunistov novomeškega okraja je pravilno razumela pismo II. plenuma Centralnega komiteja ZKS in tudi prišla s konkretnim delom za odpravo pomanjklivosti, ki jih pismo nakazuje. Res je tudi nekaj primerov, kjer so pismo samo prebrali in zavzeli na znanje; to pa še daleč ni merilo za siceršen odziv na pismo in nakazane probleme. Tu in tam so se študija pisma lotili tudi dokaj pozno in površno. Od takih upravičeno pričakujemo, da bodo ponovno z vso doslednostjo pismo proučili in se kot resnični komunisti lotili odpravljanja ugotovljenih pomanjklivosti in pri posameznih komunistih. Po tem, kako so posamezni komunisti reagirali na vsebino pisma in kakšne zaključke so sprejeli za nadaljnje delo, merimo socialistično zavest in lik komuniste.

Razširjene se je občinskih komitejev, katerim so prisostvovali tudi zastopniki množičnih organizacij in ljudskih odborov, so dale približno sliko, kako so in kako se reagirajo posamezne organizacije in posamezniki na konkretne napake in pomanjklivosti v lastnih vrstah in najbližji okolici.

Seja občinskega komiteja Trebelno je n. pr. pokazala, da so vsebino pisma dobro proučili in so nakazane slabosti najprej preverili na sebi in v svoji okolici. Zato je bila razprava na seji stvarna in se je sukala okrog lokalnih problemov in napak v političnem in gospodarskem življenju okraja. Razpravljali so o gospodarskem v občini, v zadrugi in združenem posestvu in predvideli ukrepe, ki so potrebni, da se vse te pomanjklivosti odpravijo.

O delu klerikalne reakcije in izigravanju vseh pridobitev narodno-osvobodilne borbe v občini Rakovnik smo že pisali. Na seji občinskega komiteja so te stvari še bolj podrobno in kritično proučili ter priznali,

da so se dosedaj komunisti premalo borili proti takim pojavom, kar bodo v bodoče popravili. Na Mirni so komunisti samokritično priznali, da so se za občinska podjetja in njihove notranje probleme premalo zanimali in jih preveč prepuščali same sebi.

Samo ob popolni politični brezbriznosti komunistov in članov SZDL je možno, da se za hrtom vseh organizacij organizirajo razna božjepotna romanja s čisto določenim političnim namenom, na katere vabijo celo posamezne komuniste. To, da gasilci na Vrhtrebnem dajo med dobrote srečevalo pismo izdajalca Rožmana, ki ga je poslal belegardistom leta 1944, je prav kriminalen belogardiški pojav, ki bi moral biti kaznovan. Nekaj petošolcev v občini Rakovnik, ki je baje kandidat za trdi ovratnik, je organiziral v okviru mladinske organizacije otroško igranje s snežuljčica, na katero imajo dostop samo izbranci. Tudi ta je prav gotovo politična provokacija, ki je smiselj v člani SZDL ne bi smeli dopustiti.

Prav na osnovi pisma Centralnega komiteja ZKS, ki dovolj jasno govori o nebudnosti in politični brezbriznosti posameznih komunistov in posledicah take nebudnosti, so komunisti teh občin na lastnih primerih proučili pomanjklivosti v dosedanjem delu. Na osnovi take, kritične analize stanja so lahko sprejeli zaključke, ki bodo zagotovili odpravo prejšnjih napak. Komunisti se bodo zlasti odločno borili za resnično demokracijo v vsem našem življenju, toda prav tako odločno pa tudi proti izkoriščanju demokracije za umazane cilje črne klerikalne reakcije. Da je potrebna najodločnejša borba za zakonitost, so dognali komunisti prav na osnovi študija pisma in na lastnih konkretnih primerih.

Poleg pisma OK so komunisti in zastopniki množičnih organizacij na razširjenih sejah razpravljali tudi o pripravih na volitve.

Večina komunistov novomeškega okraja je pravilno razumela pismo II. plenuma Centralnega komiteja ZKS in tudi prišla s konkretnim delom za odpravo pomanjklivosti, ki jih pismo nakazuje. Res je tudi nekaj primerov, kjer so pismo samo prebrali in zavzeli na znanje; to pa še daleč ni merilo za siceršen odziv na pismo in nakazane probleme. Tu in tam so se študija pisma lotili tudi dokaj pozno in površno. Od takih upravičeno pričakujemo, da bodo ponovno z vso doslednostjo pismo proučili in se kot resnični komunisti lotili odpravljanja ugotovljenih pomanjklivosti in pri posameznih komunistih. Po tem, kako so posamezni komunisti reagirali na vsebino pisma in kakšne zaključke so sprejeli za nadaljnje delo, merimo socialistično zavest in lik komuniste.

Razširjene se je občinskih komitejev, katerim so prisostvovali tudi zastopniki množičnih organizacij in ljudskih odborov, so dale približno sliko, kako so in kako se reagirajo posamezne organizacije in posamezniki na konkretne napake in pomanjklivosti v lastnih vrstah in najbližji okolici.

Seja občinskega komiteja Trebelno je n. pr. pokazala, da so vsebino pisma dobro proučili in so nakazane slabosti najprej preverili na sebi in v svoji okolici. Zato je bila razprava na seji stvarna in se je sukala okrog lokalnih problemov in napak v političnem in gospodarskem življenju okraja. Razpravljali so o gospodarskem v občini, v zadrugi in združenem posestvu in predvideli ukrepe, ki so potrebni, da se vse te pomanjklivosti odpravijo.

O delu klerikalne reakcije in izigravanju vseh pridobitev narodno-osvobodilne borbe v občini Rakovnik smo že pisali. Na seji občinskega komiteja so te stvari še bolj podrobno in kritično proučili ter priznali,

NOVOMEŠKI OKRAJ BODO ZASTOPALI NA V. KONGRESU LMS

Delegati, katere smo izvolili na konferencah, bodo na kongresu lahko izpolnili svoje naloge, ki bodo vse organizacije, ki so jih izbrale postale v resnici aktivne. 15 delegatov bo zastopalo mladino novomeškega okraja na V. kongresu LMS 10. oktobra v Mariboru, poleg tega pa še 2 člana CK LMS, ki živita in delata na našem območju.

Na občinskih in medobčinskih konferencah so bili izvoljeni: v Senjernerju in Brunsčici Karel Roman, v Kočevju Karel Roman, v Ogrini Karel Roman, v Klenoviku, v Občinah Trebelno, Mokronog in Rakovnik Marjan Hočevar, v Občini Mirni in Trebnju De Petri Jolanda, učiteljica in predsednica obč. komiteja LMS Trebnje. V

obč. Velika Loka in Vel. Gaber Danica Oven, članica OK LMS iz Vel. Loke. V občini Mirna peč in Dobrišč Izidor Murn, delavec iz Mirne peči. V občini Zagradec in Žužemberku, Srečko Ozimek, predsednik obč. komiteja LMS iz Zagradca. V občini Hinje-Dvor Plut Kristina, članica OK LMS iz Dvora. V občini Dol. Toplice Viktor Bartoli, sekretar OK LMS, v občini Gornja vas Jože Murn iz Podgrada, v občini Otočec-Prečna Ivan Gričar, mizarški pomočnik v Otočcu. Novo mesto bosta zastopala Ciril Jarnovič in Avgust Avbar, člana MK LMS. V Sirači so izvolili Ljupka Mihčiča, na novomeškem učiteljskem in gimnazijski dijak Jožeta Perparja.

Z aktivnim delom naj se pred kongresom vsi delegati izkažejo in pomagajo osnovnim mladinskim organizacijam. Z novimi uspehi pozdravimo V. kongres LMS!

Koristno posvetovanje v Kočevju

Pred nedavnim so se zbrali vsi predsedniki kmetijskih združenj kočevskega okraja na posvetovanje v Kočevju. Razpravljali so o vseh vprašanih združenjih, izmenjali izkušnje in obravnavali uspehe in neuspehe kmetijskih združenj v letošnjem letu. Iz poročil posameznih predsednikov združenj se da razbrati, da je število združenj naraslo, hkrati pa so bili doseženi pomembni uspehi v živinorejskih odsekih. Po mnenju živinorejskih strokovnjakov je v kočevskem okraju še vse premalo plemenitih bikov, zato jih bo treba kupiti vsaj šestdeset. Kmetijske zadruge bi morale skrbeti predvsem za to, da bi pravčasno naročile umetna gnojila visoke vrednosti.

Sadna drevesa niso bila pravočasno škropljena in očistena. Močno se je občutili pomanjkanje škropilnice.

Udeleženci posvetovanja so govorili tudi o gospodarski razstavi, ki bo odprta jutri v Kočevju. Člani združenj bodo poskrbeli, da bodo njihove vasi pred pričetkom praznovanja v Kočevju okrašene s slavalokami in maji. Zadržniki bodo obiskali gospodarsko razstavo kolektivno.

K. O.

UMETNA GNOJILA

za jesensko setev ima v zadostnih količinah na zalogi

KMETIJSKA ZADRUGA V NOVI MESTU

Kmetje, kmetijske zadruge — ne zamudite priložnosti!

Zivinoreja predstavlja pomembno gospodarsko panogo Kočevske. Na sliki: pašniki na Livodu.

Kaj prinaša Uradni list

V 36. številu Uradnega lista FLRJ je objavljen Odlok o razpisu volitev za zvezni zbor ni Zbor proizvajalcev Zvezne ljudske skupščine. Iz Odloka o številu ljudskih poslancev je razvidno, da bo po svojem številu volila LR Slovenija za Zvezni zbor 24 ljudskih poslancev, za Zbor proizvajalcev pa v industrijski, trgovski in obrtni skupini 18 ter v kmetijski skupini 4 ljudske poslance. — Nadalje je objavljen odlok o razdelitvi FLRJ na volilne okraje ter odlok o določitvi teh okrajev. Objavljena je tudi odločba o imenovanju Zvezne volilne komisije.

Uradni list LR Slovenije št. 30 z dne 12. 9. prinaša Odlok o sklicanju Ljudske skupščine LRS ter odloke ljudskih odborov, Uradni list št. 31 z dne 18. 9. pa objavlja:

Zakon o spremembi ustavnega zakona o temeljih družbene in politične ureditve in o organih oblasti LRS; Zakon o pravicah in dolžnostih ter o volitvah in odločitvah ljudskih poslancev LRS; Zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o ljudskih odborih mest in mestnih občin; Zakon o spremembi zakona o razdelitvi LRS na mesta, okraje in občine; Zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o okrajnih ljudskih odborih; Zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o volitvah in odločitvah ljudskih poslancev LRS; Zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o ljudskih odborih mest in mestnih občin; Zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o volitvah in odločitvah ljudskih poslancev LRS; Zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o ljudskih odborih mest in mestnih občin; Zakon o spremembi in dopolnitvi zakona o volitvah in odločitvah ljudskih poslancev LRS.

Med odloki ljudskih odborov je objavljen tudi Odlok o spremembi odloka o dnevnicih za službena potovanja v okraju Kočevje.

Za „BELOKRANJKO“ je značilna kakovost in nizka cena

Ne, to niso tovarniški prostori, to so navadne kleti in druge luknje, kjer so razmeščeni pletilski stroji invalidskega podjetja »Belokranjka« v Črnomlju. Pa še ti niso vsi pod eno streho, temveč v treh stavbah. O kakih zdravstvenih zaščitnih pogojih v tako tesnih in neprimernih prostorih ne more biti govora. Tudi stroji niso vsled tega polno izkoriščeni. Vendar teko noč in dan v treh izmenah dela ob njih 47 članov malega kolektiva, ki se navzile navedenim težavam uspešno toče za obstoj podjetja ter si prizadeva, da ga še razširi. Geslo kolektiva, da hoče za dobro kvaliteto, bogato izbiro in nizko ceno zadovoljiti potrošnika, se ob delavski zavesti uspešno uveljavlja. Naročil je vsak dan več in že ni mogoče vsem ustreči.

Prenehanje načrtnega razdeljevanja surovin in proizvodnje je zapustilo podjetju negativne posledice. Delovne discipline skoraj niso poznali; treba je bilo misliti na osamosvojitve, na nove vrste izdelkov, na izboljšanje kvalitete in podobno.

Danes gre proizvodnja kljub objektivnim oviram uspešno naprej. Sedaj proizvajajo okrog 180 različnih predmetov: od otroških majic, moških pletenih srajc, vseh vrst in vzorčen puloverjev, kopalnih oblek, tur in šalov pa do okenjskih zavese in drugih predmetov. Okenjske zavese so začeli proizvajati šele v zadnjem času. Izdelujejo jih zaenkrat v šestih okusnih vzorcih. Meter 180 cm široke zavese stane okrog 750 din.

Zanimivo in hkrati značilno pa je, da se za proizvođača podjetja ne zanimajo domača trgovska podjetja, to je v Črnomlju in Novem mestu, pač pa trgovska podjetja iz drugih krajev, ki so z izdelki nadvse

zadovoljna. Spet žalostna resnica, da ne cenimo domačih izdelkov tako kakor tuje, čeprav so bolj in cenejši.

Sprito želje kolektiva, da razširi podjetje in omogoči polno izrabo strojev, so začeli razmišljati o gradnji novih, sodobnih tovarniških prostorov, kjer bi se pokazala vsa sposobnost in prizadevanost kolektiva. Kakor smo že poročali v našem listu, bo nova tovarna stala v Metliki. Ker so se že odločili za gradnjo, bodo s pomočjo okraja zgradili večje tovarniške objekte, kjer bo poleg pletilskih strojev prostor za nekaj sto tkalških strojev, tako da bo nastala sodobna tovarna, ki bo zaposljevala 250 do 300 ljudi. Z gradnjo mislijo pričeti še to jesen, seveda, če bo denar. Gradnja tovarne je toliko pomembnejša, ker bo stala v bližini mesta Metlike, kjer je veliko proste delovne sile na obeh straneh Kolpe.

Na Dvoru je umrl Ivan Podoreh

V soboto 12. septembra je po dolgi in mučni bolezni umrl na Dvoru pri Žužemberku Ivan Podoreh, poslovođa kmetijske zadruge. Vedno je bil vester, nasmehen ter šegav, čeprav ga je mučila huda zavratna bolezen. Bil je zelo priljubljen med družniki, ki ga bodo prav gotovo zelo pogrešali, kot ga bomo pogrešali vsi njegovi prijatelji. Bil je mož poštenja in pravi borec za procvit zadruge, ki je pod njegovim poslovanjem dobro napredovala.

Dragi Johan, vedi, da si nas zapustil prezgodaj! Tvoja smrt nas je hudo prizadela, posebno nas, tvoje iskrene tovariše, ki smo te še posebej cenili. Naj ti bo lahka domača zemlja!

S. H.

Mali oglasi

PRODAM kopalno kad (lito), deske za pohištvo, psa z rodovnikom in nekaj orodja. — Šulc, Prečna pri Novem mestu.

CENE, naznačene v oglaš. GOSAD-a v zadnji številki Dolenjskega lista veljajo za nabiralce. — GOSAD - Novo mesto

LEPO NAGRADO budi, kdor preskribi uredništvu Dolenjskega lista vezane letnike ali številke kompletnih letnikov DOLENJSKIH NOVIC! Dobro plačamo tudi ostale stare dolenjske časnike! — Uredništvo Dolenjskega lista

PRODAM dva konja — prama, srednje velikosti, stara 5 let, ali zamenjam za vola. — Naslov v upravi lista.

KRONIKA NESREČ KOČEVJE. Pri delu na krožni žagi si je obrezala dva prsta desne roke delavka Marija Stimac, doma iz Oslinice.

ČRNOBELJ. Dijak Ivan Zunič je pri fizikalnem nastopu v Metliki padel in si zlomil desno nogo.

KRIZ PRI TREBNJEM. Pri obranjanju sive se je nabodel na trn in zaradi tega dobil zastrupljenje na levi roki posestnikov sin Jože Kolenc.

DO PREKLICA sprejemajo vsi poverjeniki in vse knjižarne člane PRESERNOVE DRUŽBE. Pohitite z vpisom. Da ne boste ostali brez knjig Prešernove družbe!

Partizan TELESNA VZGOJA

Kaj pravi kočevski PARTIZAN o atletiki na Dolenjskem

V Slovenskem poročevalcu z dne 5. t. m. daje pisec članka »Dolenjski se gibljejo« predlog za ustanovitev Atletičnega kluba Dolenjske, v katerem naj bi bili združeni atleti treh društev Partizanov.

O tem smo v društvu Partizan v Kočevju razmišljali ter prišli do zaključka, da ureditve tega predloga ne bi imela trdne osnove za razvoj atletike na Dolenjskem iz več razlogov. Vprašanja, ki bi jih bilo težko rešiti, so: kje imeti vodstvo in sedež kluba? Tehnični nadzor nad vajami bi bil zelo otežavljen in razdeljen na posamezne kraje, a tudi finančno bi bile vprašane zase.

Prepričani pa smo, da je možno na dobro močvijo, ki bodo z uspehom tekmovali v slovenski ligi. Zato naj bi ostanili oddeli Partizanov, ki imajo več možnosti kot mlade ljudi, da neveduši za telesno vzgojo in jih usmerijo v lahko atletiko. Vzemimo primer katerega koli okraja: možnosti so, da se iz 25.000 prebivalcev pridruži najboljša atletična fizičurno društvo in jih nato vzgaja v uspešne tekmovalce. Na ta način

bi imel lahko vsak okraj svojo ekipo, ki bi odločujoče posegala v tekmovalstvo. Tako bi imeli na Dolenjskem tri moštva atletov v Partizanu. Ta moštva bi bila vezana na svoj kraj in bi bile povezane z eno tekmovalno ekipo. Tako bi se tudi preprečili spore v mestne klube, ki si jih privoščijo nekateri izredno dobri fizičurni igralci, da v domačem klubu nimajo možnosti izpolnitve. Obejaj si raznih osebnih usodnosti in emorda še potovanje v inozemstvo.

Za množični šport smo zaradi zdravja in telesne čvrstosti zato prav, da bi športna društva iskala več v manjših fizičurnih društvih naderjenih posameznikov, marveč naj jih pustijo v domačem društvu kot vzor in vzpodbudo ostalim. Le tako se bo telesna vzgoja na dolenjskem po delu razmahala. Andrej Arico.

Zvezna odbojarska liga

SD LOKOMOTIVA (Zagreb) : TVD PARTIZAN (Novo mesto) 3:1 (15:7, 8:15, 15:10, 15:12)
SD MLADOST (Zagreb) : TVD PARTIZAN (Novo mesto) 3:0 (15:11, 15:12, 15:13)

Preteklo nedeljo so morali novomeški odbojkarji v borbo za točko na vroča zagrebška tla. Pričakovali smo da bodo naši fantje Lokomotivo na vsak način premagali. V igri z Mladostjo pa smo z gotovostjo računali na poraz. Toda naših odbojkarjev to nedeljo ni bilo poznati. Proti Lokomotivi so se v drugem nizu še nekoliko držali in z razmeroma dobro igro zmagali. V ostalih pa je imel nasprotnik več od tme in pri zadnji Partizanu občuten poraz.

Mladost je v veliki formi in je z našimi kaj hitro opravila. Na kaj odpora je z dobro igro nudi Partizan le v prvem nizu, nato pa je našo ponosno na vsej črti. Po igri kakršno je nudila preteklo nedeljo Mladost, smatramo, da bo tudi med finalisti za državne prveke favoriti.

V jenskem delu odbojarskega tekmovalnega preostane samo še tekma z ljubljanskim AOK, ki jo bo Partizan odigral prihodnje nedeljo na Luki.

Novomeške mladinke prvakine LRS v odbojki za l. 1953

V nedeljo, 20. t. m. je bilo v Ljubljani odigrano odbojarsko prvenstvo mladink LRS na katerem so sodelovale tudi mladinke »TVD Partizane« Novo mesto v postavi: Fink Erna, Fink Vera, Rober Erna, Kogeljevič Senka, Pascolo Dita, Perica Cveta. Prijatelj Nuša in Uršič Sonja.

Prvakinje prvenstva so postale mladinke iz Novosa mesta ki so v priznanje prelele dišono in prebrali polni Odbojarske zveze LRS za zmago proti ekipam Zeleničarja in Ilirije iz Ljubljane in ekipi iz Kermika, ki se tekmovala ni udeležila iz neznanega razloga.

Prve so se srečale ljubljanske ekipe, kjer je zmagala ekipa Ilirije z rezultatom 3:0. Nato so Novomeške mladinke premagale Zeleničarke s 3:0 (15:3, 15:1, 15:1). Tako nato se je odvijala finalna tekma Ilirije iz Ljubljane in TVD Partizanov. Novo mesto, kjer je zmagala ekipa iz Novosa mesta z rezultatom 3:1 (15:3, 11:15, 15:13, 15:11). Prvi set te igre ni bil zanimiv, ker so Novomeške mladinke gladko premagale svoje nasprotnice. Novomeške so igro zelo hladnokrvno sprejele in prvi set dobile v drugem setu so se Ilirianke zbrale odvrnati naprežno in v zelo leni igri set dobile. Tudi v tretjem setu je kazalo da bodo zmagale Ilirianke, ker se je pri mladinkah iz Novosa mesta pokazala utrujenost in delna nervoza.

Rezultati jesenskega tekmovalja:

KK Luknja: 14 točk, podrtih 2355 kegljev, KK Kmet: 14 točk, 2115 kegljev, KK Novotek: 12 točk, 2295 kegljev, KK Vseh de: 12 točk, 2276 kegljev, KK Dama: 8 točk, 2059 kegljev, KK Elektron: 6 točk, 1795 kegljev, KK Planka: 2 točki, 1842 kegljev itd.

Zenski krožki: Dolenjka: 6 točk, 466 kegljev, KK Pionir: 4 točke, 441 kegljev, KK Majolika: 2 točki, 450 kegljev itd.

Najboljši kegljači vesega tekmovalja: Zveznik Roman (Novotek) 94 točk, podrtih 310 kegljev, Mežaršič Viktor (Luknja) 80 t, 283 k., Vovk Elo (Luknja) 73 t, 270 k., Cigoj Riko (Luknja) 73 t, 265 k., Fiser Karel (Vseh de) 72 t, 251 kegljev, Mureš Ljubo (Luknja) 71 točk, 262 kegljev in Jerančič Rudi (Kmet) 70 t, 243 k.

Zenske: Jerman Slavka (Majolika) 31 točk in 80 podrtih kegljev, Ljubi Anica (Pionir) 27 točk, 73 kegljev, Kovaric Anica (Dolenjka) 25 točk, 101 k., Plantanova (Pionir) 22 t, 38 k., Barbje Berta (Majolika) 20 t, 87 k.

Zadnji set je bil zelo živahen: bilo je nešteto mečlav servisa in precej dobro točbenih in branilnih žog od obeh strani; tako da je bilo užitek gledati postrvalne mladinke. Ob boljši igri so zmagale Novomeške.

Mladinkam iz Novosa mesta želimo, da tudi v naslednjem letu obdržijo simpatičen pokal v svojih rokah in jim svetujemo dober trening.

R. R.

Jesensko tekmovaljeje kegljaškega centra Novo mesto

Doslej je bilo 54 srečanj med društvi Gorjanci, Pionir in Zeleničar in je bilo težko soditi, kdo bo jesenski prvak. Leno lero so podali Novotek, Luknja in Kmet. Presenetljiva so kragljava »Pionirja«. Znakoviti prvak »Dolenjci« je uspešno zmagal nad Majolko, Pionirjem in Zeleničarjem v novembu bo še zbiralo tekmovalje med prvaki društev.

Rezultati jesenskega tekmovalja:

KK Luknja: 14 točk, podrtih 2355 kegljev, KK Kmet: 14 točk, 2115 kegljev, KK Novotek: 12 točk, 2295 kegljev, KK Vseh de: 12 točk, 2276 kegljev, KK Dama: 8 točk, 2059 kegljev, KK Elektron: 6 točk, 1795 kegljev, KK Planka: 2 točki, 1842 kegljev itd.

Zenski krožki: Dolenjka: 6 točk, 466 kegljev, KK Pionir: 4 točke, 441 kegljev, KK Majolika: 2 točki, 450 kegljev itd.

Najboljši kegljači vesega tekmovalja: Zveznik Roman (Novotek) 94

Viktor Pirnat:

Padar Sipca in prijatelj Klun

Dolgo je že od tega. Po Dolenjskem se ni stekla železnica, zdravnik se poznali le po mestih, po deželi pa so zdravili ljudi in živino domači zdravniki ter ranocelniki in zobopulci, padarji. Tudi Sipca je bil padar, znamenit ribniški dohtar.

Pa so ga opravičili nekateri zanesli v Ljubljano, radovednost pa v gosposki hotel. Sklenil je, da bo jedel kot velika gospoda. Pokril je sedel za mizo in obsedel je tako, ker se je bal, da bi ostal klobuk v Ljubljani, on pa bi hodil razgovor po Ribniški dolini. Natakarnu mu je predložil jedilni list. Važno je strel Sipca vanj, razumel pa ni besede. Tedaj je še nemščina gospodarila po Ljubljani, posebno po gosposkih hišah in po hotelih. Vedel je Sipca, čemu ta list, in da se ne pokaže neuk, je kar položil na eno vrsto prst, čest: to mi daje.

In je dobil fižol s kislim zeljem, kar mu je že doma skoraj iz ust gledalo. Neznansko ga je to pogrelo, posebno ker je pri sosednji mizi obiral tolst gospod še bolj tolstega purana. Premisljal je in razmišljal vseh mestnih dobrot lačni Sipca, kako bi tudi on prišel do take porcije, ki je vidoma ginila na sosedovem krožniku. In res! Tolsti gospod se je široko obrisal, pozval natakarnja in ukazal: »Repete!« Pri tem je pokazal s prstom na krožnik.

Komaj je čakal Sipca, kaj bo. In glej ga šmenta, spet je pritrjal na debeluhovo mizo tolsti puran. Od samega poželjivosti je bil Sipci kar zmešilo pred očmi. Saj je imel doma purane in goske in piščeta in kokoši, pa je stara vse prodala, sama sta natepala pa krompir, žgance, fižol in zelje. Zdal naj si pa še v Ljubljani polni žledece s to kislo? — Kako je že zaklical debeli gospod? Repete! Aha, tako se gotovo pravi po nemško pečenemu puranu! Cast in slava! Poskusimo še mi, si je mislil. Pomignil je natakarnju, pokazal na svoj prazen krožnik ter važno ukazal: »Repete! Repete!«

In ker se je tako mudilo, je imel že skoraj naslednji trenutek pred seboj spet zelje s fižolom. Prekleti nemški jezik! Razdražen je bil Sipca, da je kar pljunil po tleh. Pa je že prišel pikolo, obrisal in postavil na ogroženo mesto ličen mal pljuvalnik. Divje ga je gledal Sipca in čiknil na drugo stran mize. Pikolo tja s cunjio in s pljuvalnikom. Sipca z glavo za njim.

Pr maj duš, poba, če m' boš kej dougu nosu tisto šalo, om, bom pa rejs vajno pljunu!, mu je za: ...il in poslal nekaj žolčne kisline spet v nasprotni kot.

Z bivšimi vladarji imajo povsod težave

Francoska vlada je odstavila sultana Mohameda V., ki je deli ter šola učencev v gospostvu v Maroku. Poslala ga je v izgnanstvo na otok Korziko v Sredozemskem morju. Francoski prefekt Korzike Savreux ima s prejšnjim sultanom velike težave. Naselili se je v glavnih prostorih vladne palače, prefekt pa je moral s svojo družino v podstrešne sobe. Pa tudi drugače ima s gostoma velike preglavice. Sultan Mohamed je namreč pripeljal s seboj dve ženi, eno priležnico, nekaj plesalk, dva sinova, štiri hčerke in tri uslužbenke. Prefekt Savreux mora najti stavbo za sultana, ki bo imela najmanj 50 sob.

Oderuh ameriške mere

Lastnik hiš v New Yorku, Bernard Lamstein bo moral vrniti najemnikom stanovanj 30.000 dolarjev, ker jih je z najemninami preveč odrl. Poleg tega mora plačati še 15.000 dolarjev kazni, tri leta zapora pa so mu spregledala.

Ribniške zgodbe

Plačal je svoja dva porcijona in svoj firkelček in odšel je take volje, da bi se bil z vsem svetom skregal. Kolovratil je po mestnih ulicah in se nazadnje znašel pred gostilno, ki je bila bolj podobna vaški kot mestni štariji. Zavil je notri.

V kotu za mizo sta bila dva pivca posebno glasna. Ravnala sta menda stare račune in vino jima je pomagalo. Silila sta drug v drugega in si gorila z žlicami. Sosed ju je skušal miriti, pa se je sam tako razvedel, da je kar drdralo iz njega.

»Oče, ali vi zmeraj jecljate?«, ga pobara eden od razgrajčev.

»O ne, sssamo takrat, kadar go-go-govorim!«, se je glasil odgovor, ki je še mrkemu Sipci zjasnil nagubano čelo.

Prisedel je k njim in s svojo ribniško zgovornostjo, ki jim ni pustila do sape, jih je kmalu imel pri židani volji. Marsikatero brihtno so uganili. Sipca je govoril, da je bil ves slinast. Pa so možaki hoteli slišati še ono o Miklovcem Janecu, Cenetovemu Pepetu in Petelinovem Korlenu, treh ribniških patronih, kako so študirali v Ljubljani. Ker je bila storija predolga

in je Sipco že lovil čas, jim je povedal še ono o svojih sosedih Kočevarjih, kako je mati silila sinka v cerkev.

»Hanzl, pejt (k) maš!«, mu je rekla.

Hanzl rejs šla maš. Sedla (v) klop, pa maša že miniv, fajmošter že likof piv...

S pošto se je Sipca drugo jutro cijazil proti domu. Tam ga je že čakal njegov prijatelj Tomaž in brž sta se zmenila za večer. Le koliko si bosta imela povedati Sipca in Tomaž, ribniška dvočkal!

Tomaž Klun, desna roka padarja Sipca, je bil firma zase. Pamer je imel nabrušeno in jezik špičast, srce pa dobro in pošteno dušo. Bil je dobričina kot ste jih našli le tam doli pod Okamenlimi svati. V tistih časih so morali vsi Ribničani vsako leto v farovž k izpraševanju. Tomaž pa je bolj obrajtal štarijo kot farovž in se je župniku vedno izmikal. Nazadnje pa ga je fajmošter le vjel in hočeš, nočeš, moral je v farovž k izpraševanju.

»No, Tomaž, pa mi povej, kakšna je sveta katoliška cerkev!«, se prične izpraševanje.

Leta 1903 - 249, leta 1953 - 698 dijakov

1. oktobra 1903 so poročale »Dolenjske novice«:

»... Na c. kr. višji gimnaziji v Novem mestu je letos 249 dijakov, in sicer v I. razredu 56, v II. 32, III. 37, IV. 37, V. 22, VI. 19, VII. 16 in v VIII. 30.«

50 let kasneje moramo kot kronisti zapisati:

V jeseni 1953 se je vpisalo v novomeško gimnazijo 698 dijakov in dijakinj. Izmed teh je: v 6 oddelkih I. razreda 215 dijakov, v 4 oddelkih II. razreda 135, v 3 oddelkih III. razreda 95, v 2 oddelkih IV. razreda 73, v 2 oddelkih V. razreda 60, v 2 oddelkih VI. razreda 52, v 2 oddelkih VII. razreda 44 in v VIII. razredu 24 dijakov.

Skupno je letos v 22 oddelkih 335 dijakov in 363 dijakinj. Po 50 letih je torej trikrat več oddelkov in skoraj trikrat toliko dijakstva kot leta 1903 — vse pa prav v isti stavbi kot pred pol stoletjem...

Mislimo, da komentar k tem številkam ni potreben. Zaradi izredno visokega števila novovpisanih dijakov imajo v gimnaziji pouk dopolnjen in popoln. Osvoboditev je na široko odprla vrata naših šol učeželnim mladini. Iz leta v leto narasča število dijakstva v Novem mestu. Zahtevne časa postavljajo pred nas vprašanje: kako bo s prostori čez nekaj let?

Podoben je problem osnovne šole oz. novomeškega učiteljskega. V stavbi, v kateri naj bi

Pet otrok se je zadušilo v stari hladilnici

Družino Hallman v ameriškem mestu West Memphis je zadela velika in nenavadna nesreča. Pet otrok od starosti dveh do devetih let je med igro zlezlo v staro, nerabno hladilnico. Vrata za njimi so se zaprla ter zapahnila in vseh pet otrok se je zadušilo. Našli so jih šele po treh urah iskanja.

Za 50 dolarjev je ubil človeka

Bivša žena Charlesa Vauhna iz Chicaga, ki je poročena z močevim nečakom, je naprosila nekega 19-letnega Samuela Wagnerja, naj ubije njenega bivšega moža, za kar mu je obljubila 50 dolarjev. Najeti morilec je dejanje tudi izvršil in 54-letnega Charlesa obesil v klet. Oba zločinca sta dejanje že priznala.

»Naša svetega Stefana je rujava, svetega Frančiška je rdeča, druge so pa vse bele.«

»Kako se pripravljate k spovedi?«

»Kot drugi. Ob zidu se ripsam do spovednice, to je vsa priprava.«

»Koliko je šest resnic?«

»Ne vem.«

»Saj ti povem, da jih je šest!«

»Dost jih je, gospod, če jih je šest!«

»Kam je šel Kristus, ko je bil dvanajst let star?«

»I kam, v trinajsto leto!«

»Veš, Tomaž, še nekaj ti moram položiti na srce. Svojo ženo moraš spoštovati in rad imeti, ne pa zmeraj preklinjati nad njo! Ali ne veš, kaj je rekel sveti Pavel v svojih listih, da se mora ženo ljubiti in spoštovati?«

»Ja, gospod, ko bi bil imel sveti Pavel mojo babo, bi bil drugače pisal. Kaj bo on govoril o ženskah, ko je bil samec, jaz imam pa že tretjo! Bom pa jaz vendar bolj vedel kot on! Ta je bosaa!«

In je pustil spraševanje in je odšel...

Dolgo že ne tlači prijatelja več ribniške zemlje, spojila sta se že z njo, spomin nanju pa še živi in bo živel, dokler ne ugasne tudi ribniška segavost.

— plesneti. Ker knjižnica nima dovolj prostora, mora polagati nove dragocene knjige (ki jih dobiva kot obveznostne izdave brezplačno) na tla in zasilne police po hodnikih. Vprašanje graditve novega šolskega poslopja v Novem mestu postaja neodločljiva nujnost. Po statističnih podatkih bo vpis v osnovno šolo in v gimnazijo prihodnje leto še večji kot je bil letos. Še sedaj gre stiskanje s prostori na škodo učenja. V bližnji bodočnosti bomo v Novem mestu postavljeni pred neresljive šolske probleme, če jih ne bomo začeli takoj odločno reševati.

Don Gennaro je izgnal osem hudičev iz mladega dekleta

»Don Gennaro Lauraro, župnik v Cascini Amati, vasi nedaleč od Milana, je vodil divjo, naravnost epsko borbo s celo legijo hudičev, ki so se vgnezdili v telesu neke Ernestine Taddeo, loke razvitega dekleta 17 let. Zdravniki so jo došleji imeli za histerično epileptičko, zdravniki so jo več mesecev, toda brez uspeha. Ko je njena mati videla, da vse skupaj nič ne pomaga, je pomislila, da bi ji morda pomagala vera, prepričana, in to ne brez razloga, da je treba bolezen njene hčerke zdraviti z blagoslovljeno vodo, ne pa s tabletami in injekcijami.«

Ko so Don Gennaro pojasnili primer, ni odrekal pomoči. Na to pa ni pristal samo zato, ker je hotel izgnati točno osem hudičev, in to tistih najhujših, ki so se vgnezdili v telesu dekleta, marveč tudi zato, ker je smatral, da blagoslovljena voda ne more nikomur škoditi, ni sprotno pa je mnogim koristila, če so bolniki zares verjeli.

Obsedeno Ernestino so pripeljali v cerkev. Don Gennaro je oblekel cerkvena oblačila ter začel iz njene telesa izganjati hudiče. Cim je napravil v zraku znamenje križa ter izrekel besedo »Vade retro...«, je dekle začelo najprej ihteti, zatem je padlo na tla; popadli so jo krči, premetavala se je in kričala strašne besede, ki jih nihče drug skroji njo izgovarjati ni hude drug kot kak hudič. Kasneje se je ugotovilo, da je to bil Astaro, eden glavnih med peklenjskimi hudiči. Nato se je Ernestina vendarle umirila in znova dobila nekaj barve v licu.

Na zadnji poziv »Vade retro, Satana«, ki ga je Don Gennaro izrekel z grmečim glasom in potem napravil po zraku križ, je Ernestina padla v nezavest. Za tem pa so vsi prisotni opazili, kako sta se dve težki klopi v cerkveni ladji začeli dvigati, nihajot v višini dveh do treh metrov, nakar sta z velikim ropotom treščili na tla ter se razbili. Lucifer je ves besen odhajal ter razbijal klopi, zatem je odprl cerkvena vrata in jih strahovito zaloputnil.

Tedaj je Ernestina šla domov, niso pa minili trije ali štiri dnevi, ko se je spet vrnila v cerkev, ker so se začeli v njej javljati novi hudiči, namreč tisti, ki so se ostali v njenem telesu, potem ko sta bila izgnana prva dva. Ko je začel Don Gennaro škropiti z blagoslovljeno vodo, so začeli tako močno izražati svojo jezo, da je vse tako kazalo, kot da bodo dekle enostavno raztrgali. Najodpornjši in najglasilnejši je bil Lucifer. Da je šlo prav zanj, priča vseh hudičev, je bilo razvidno iz tega, ker se je začel ves prizadevat od vztrajnega duhovnega kovega blagoslovljanja in škropljenja z blagoslovljeno vodo, z duhovnikom kregati, in to v latinskem jeziku, pri čemer je citiral razne tekste tako jasno in razločno, da je moral vsakdo razumeti, da tega ne govori mlada kmetica, marveč sam Lucifer, ki se ni dal izgnati. Vendar je moral pred Don Gennaro tudi Lucifer kapitulirati. Zapustil je telo obsedene Ernestine, preden pa je to storil, je še enkrat na zelo zanimiv način izrazil svoje globoko ogorčenje.

Ostalo je torej še pet demonov, ki pa so bili vsi nižjega ranga. To so bili Satan, Samuel, Piton, Asmodej in Belial. Ko je bila rešena vseh osem hudičev, se je Ernestina zdrava in popolnoma normalna vrnila domov. Medtem pa je Don Gennaro ves izčrpan od velikega napora moral ostati v postelji cele tri dni. Vest o izganjanju hudiča je imela zelo živ odjek med prebivalstvom tega kraja.

Tako približno je poročal pred tedni o tem primeru »Giornale d'Italia«, ki ga ureja ugledni Santi Savorino, izvoljen na zadnjih volitvah za italijanskega senatorja kot demokristjanski kandidat. To je slika srednjega veka v krščanski Italiji, kjer imajo Ernestina, njena mati in na tisoče takih preprostim ljudi še vedno zavezo laž pred svojimi očmi. Ne moremo obsojati teh preprostih, skromnih ljudi. Obsojati je treba tiste, ki jih zavedno pehaajo v nevednost, vražjevo, bedo in zaostalost, pri tem pa tako radi poudarjajo svojo visokokulturo.

IZ METLIKE

Metliški Dijaški dom še vedno ni dograjen. V stavbo, ki je bila v surovem pod streho že pred zadnjo vojno, so letos investirali 3 milijone dinarjev. Za dokončano dograditev pa je potrebno še nadaljnjih 4 in pol milijona dinarjev. Metličani upajo, da se bo občinskemu gospodarskemu odboru posrečilo dobiti tudi ta denar, tako da bi se vsaj na zimo dijakji mogli preseliti v novo poslopje.

Na Glavici nad Bušinj vasio so pričeli graditi nov velik vodovodni zbiralnik, ki bo dajal vodo Suhorju in ostalim vsem pod Gorjanci. Ta predel dobiva v suši vodo le iz kapnice. Ker bo vodovod služil tudi nekaterim hrvatskim vsem, je LR Hrvatska prispevala 1.700.000 dinarjev, medtem ko nosita glavne stroške črnomeljski okraj in naša republika.

Izvršni svet Slovenije je dal denarna sredstva za popravilo osnovne šole v Dragah in za cestno Dole-Drage. Stroški bodo znesli okoli 5 milijonov dinarjev.

ORTNEK - novo dolenjsko letovišče

Pogled na hotel v Ortneku

Hotel so odprli 15. avgusta. Prvi gostje smo si ob dobri hrani, mirmem vzdušju in prijetnih izprehodih nabrali novih moči za delo. Če se nisi bil na dopustu, pojdi v Ortnek, kjer imaš 60% popusta. Ne bo ti žal!

Mnogi še nočejo razumeti, da je turizem prav tako panoga gospodarstva kot so živinoreja, sadjarstvo in predelava lesa. Več razumevanja in dobre volje, da nam voz ne bo običal na strmini!

Leta, v katerih mladina naše države najpogosteje sklepa zakone

Verjetno težko pogrešate kloetika, kjer smo vam prej, ko je list izhajal na več straneh, povedali, kdo vse se je poročil. Zato vam bomo tokrat postregli s številkami, ki vas bodo zanimale. Nekajkrat smo že pisali o tem, v kateri življenjski dobi se ljudje poslavljajo od sveta in katere bolezni jih najpogosteje pobirajo. Danes pa vam prvič prinašamo nekaj števil, ki povedo, kdaj v življenju se ljudje v naši državi najraje zvežejo.

Po podatkih iz matičnih uradov za leto 1950 in 1951 stopijo pri nas možki v zakonski stan najpogosteje v 23. in 24. letu, dekleta pa v 19. in 20. letu. Ker sklepajo zakone na deželi po povsem drugih običajih kot v mestu, so te številke močno različne na vasi in v mestu. Tako ugotavljajo, da se vaški mladeži bolj smudijo; fantje se oženijo običajno v razdobju od 19 do 20 let, dekleta pa že z 18. in 19. letom. Pri mestnem prebivalstvu se kaže sprememba le pri dekletih, ki se omože v 21. in 22. letu, to je nekoliko kasneje kot je povprečje je omožitev za našo deželo.

Moški se najprej oženijo v južni Srbiji, na Kosovem ter v Metohiji, najkasneje pa v Sloveniji. Ni težko uganiti, da hočejo tako socialne razmere. Večina slovenskega prebivalstva sestavljajo delavci in namščenci, ki so, kakor vemo, ugodni za ženitev šele potem, ko končajo šolanje ali pa se izuče kakor obrti. Drugače pa je v zaostalejših predelih naše domovine, kjer tvori pretežno večino prebivalstva kmečki sloj, pri katerem so še dokaj močno zakoreninjeni stari običaji (v nekaterih predelih Lije še dandanes obstajajo tako imenovani »divji zakoni« in na jugu še v mnogih krajih kupčijejo z nevestami). Zanimivo je, da stopajo dekleta v zakon skoraj v vseh republikah v enaki starosti, razen v Sloveniji, kjer se dekletom, kakor izgleda, tako ne »mudia«.

Nekaj okroglih

Pomenljiv odgovor

»Tovarišja, nojco se mi je sanjalo, da sem vas zasnil. Kaj neki pomenijo te sanje?«

»Vsekakor so vam opomin, da bodite zdaj, ko čujete, pametnejši!«

Starost

Sodnik: »Priča, koliko ste star?«

Priča: »Star sem — «

Sodnik: »Nu le pohitite, kajti vsako minuto ste starejši.«

»Tako, tako, vi bi radi postali moj zet?«

»To ravno ne, pač pa bi rad dobil za ženo vašo hčer.«

Anekdota

»Samo dve nesreči poznam,« je dejal francoski pisatelj Aleksander Dumas v neki prijateljski družbi, »nesreči, ki sta za človeka res neznosni: bolezen...«

»In smrt?« ga je prekinil neki prijatelj.

»Ne smrt ni nesreča, ker pomeni konec vseh nesreč: bolezen in beda sta najbolj neznosni nesreči.«

Misli

Pri vsakem človeškem delu je važno to: pot do smotra je več nego smoter sam.

Komur je do tega, da si pridobi moč nad ljudmi, naj gleda, da ne uporabi sile. Na ta način bi si ljudi odtujili. Vsako nasilje, tudi nasilje v ljubezni, ima za posledico, da se mu skuša odtegniti.

ZA ZABAVO

»Nikar se ne boj, tega poznam! Lani me je dvakrat zgredila!«

LOJZE ZUPANC:

8

VELIKI DNEVI

Povest

In lepega dne so Dobravčani ob belem dnevu videli partizansko brigado, ki je prepevajoč korakala skozi vas.

Se isti večer so počile partizanske puške nekje pri Metliki, pri Gradcu, pod Kučarjem. Partizani so fašistom plačevali kri za kri. Dnevi maščevanja so se poslej vrstili drug za drugim. Vsak dan so pokale partizanske puške, vsak večer so partizanske brzostrelke lajale v sovražne bunkerje, kjer so se skrivale posadke tujih vojakov. Vsak dan so imeli partizani več orožja, ki so ga v bojih zaplenili sovražniku. Vsak dan so leteli v zrak podminirani mostovi in železniške tračnice.

Bili so veliki dnevi! Dnevi maščevanja za trpljenje, kri, ropanje, ubijanje in solze, ki so jih fašisti prinesli našemu ljudstvu na konicah bajonetov, na tankih, topovih in letalih.

Ljudje so se oddahnili. Oči so jim zasijale v svetlejšem blesku.

»Nismo sami,« so se rahlo nasmihali in šepetali te besede kakor najsvetejši molitve. »Nismo sami! Z nami so partizani.«

Stari dobavski kovač je oživel, ko je prvič zagledal partizane. Oči so mu poliskavale v veselju, ki je do vrha napolnilo njegovo dušo in srce. Nič več ni mislil na srečanje z Bastianijem.

Ah, saj res! Bastianija in karabinerjev že tri tedne ni bilo v vas. Zdaj je bila pot v Dobravice nevarna za maloštevilno karabinersko patroljo in za Bastianija. Kovač se je že veselil, da fašistov ne bo več v Dobravice. Pozabil je na Bastianija.

Ali pa je tudi Bastiani pozabil na dobavškega kovača in njegovo pesem, njegovo partizansko pesem? Oh, ni pozabil! Še istega večera, ko se je vrnil iz Dobravice v Gradec, je napisal ovadbo in obtožil kovača. Zdaj je čakal, kaj bo odgovoril okrajni fašistični glavar. Čakal je ko pajek v mreži. Njemu se ni mudilo. Zanj je delal čas.

Dobravski otroci niso več hodili v šolo. Nekega dne so prišli v vas partizani, z njimi pa je prišla tudi mlada partizanka.

»Nič več ne boste hodili v šolo k italijanskim uram,« so rekli partizani. »Tukaj imate učiteljico, ki vas bo učila samo v materinem jeziku.«

In so pokazali na smejočo se partizanko, ki je poslej vsak drugi dan prihajala iz Velike loze v vas in učila dobavške otroke v Zugljevem podu, kjer so si uredili skromno, a prijetno učilnico. Starihova Danica je od veselja stekla vsak dan pred poukom k novi učiteljici in jo objela.

Tako so Dobravice z Veliko lozo postale osvobodeno ozemlje.

Zares osvobodjeno? Popolnoma?

Ah, včasih so partizani le moralno oditi tudi drugam. Proti Gorjancem in proti Kolpi. Tudi tamkaj so se morali boriti. Fašistične posadke so se kakor strupene gobe razrastle po vsej Belj krajini. Povsod so živeli ljudje, zaslužni vaščani, ki so trpeli vsled nasilja fašistov. Povsod so živeli v upanju, da bo tudi za njih vstal velik dan, ko bodo prišli partizani in pregnali posadko tujih vojakov iz vasi.

Kadar so partizani odšli iz Velike loze, so Dobravčani ostali za nekaj dni sami. Razen starega kovača pravzaprav niti en vaščan ni točno vedel, kje se partizani zadržujejo v Veliki lozi, kje je njihov položaj. Stari Mike pa je znal molčati kakor grob. Vsi vaščani pa so videli partizane, kadar so se ob mraku zdaj s te, zdaj z one smeri napotili skozi vas na nočni pohod, v boji proti fašističnim gnezdom.

Vedeli so, da gredo hurovi borci maščevat krivice in trpljenje, ki so ga surovi fašisti obilno delili povsod, kjerkoli so se nastanili. Veseli so bili teh maščevalnih pohodov, vendar se je potihem plazil strah v njihova srca. Potihem so se le bali, četudi drug drugemu niso hoteli priznati, da bi fašisti iznenada ne prišli v vas, jih pobili ali pa jim zažgali hiše, če bi se pred njimi umaknili v lozo. S strahom v preplašenih srcih so čakali, da bi minili dnevi osamljenosti in da bi se spet vrnili njihovi borci v Veliko lozo, v njihovo bližino. Vedeli so, da so brez njih nezaščiteni in na milost in nemilost predani fašističnemu divjanju. In sleherni večer so se umirili šele potem, ko so slavčki v veliki lozi pričeli popevati valečim slavlujam. Noči so se veselili. Po noči se fašistični vojaki niso upali v Veliko lozo.

V tem času je nekega sončnega dne prisopihala pred dobavško kovačnico stara Neža, žena kovačevega brata Jurija.

»Oh, oh,« je zatarnala in se utrujeno naslonila na nakovalo pred kovačnico. »Oh, moje uboge noge! Strah mi je zlezal vanje, da sem komaj prišla semkaj.«

Stari kovač se je veselo nasmejal. »Oho, Neža! Kaj pa je tebe prineslo v našo vas? Kaj je novega na Okljuki? Ste vsi živ in zdravi?«